

Računovodstvena regulativa malih i srednjih poduzeća

Bunić, Renato

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:709224>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

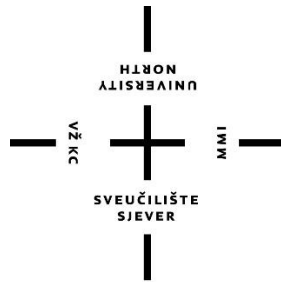
Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-05**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

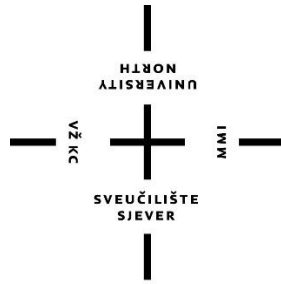
Sveučilište Sjever

Završni rad br.311/TGL/2016

Računovodstvena regulativa malih i srednjih poduzeća

Renato Bunić, 2515/601

Varaždin, rujan 2016. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Tehničku i gospodarsku logistiku

Završni rad br. 311/TGL/2016

Računovodstvena regulativa malih i srednjih poduzeća

Student

Renato Bunić, 2515/601

Mentor

Ivana Martinčević, univ. oec. spec

Varaždin, rujan 2016. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za tehničku i gospodarsku logistiku		
PRISTUPNIK	Renato Bunić	MATIČNI BROJ	2515/601
DATUM	16.09.2016.	KOLEGIJ	Računovodstvo
NASLOV RADA	Računovodstvena regulativa malih i srednjih poduzeća		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	The accounting regulation of small and medium companies		
MENTOR	Ivana Martinčević, univ.spec.oec.	ZVANJE	Predavač
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. doc.dr.sc. Krešimir Buntak, predsjednik		
	2. Ivana Martinčević, univ.spec.oec., mentor		
	3. Vesna Sesar, univ.spec.oec., MBA, član		
	4. dr.sc. Igor Klopotan, zamjenski član		
	5. _____		

Zadatak završnog rada

BROJ	311/TGL/2016
OPIS	U malim i srednjim poduzećima veliki naglasak stavlja se na proces harmonizacije računovodstvene regulative, a najvažniji instrument harmonizacije je standardizacija računovodstva. Računovodstvene informacije postaju sve značajniji instrument pomoću kojih menadžment upravlja poduzećem. Da bi računovodstvene informacije bile korisne, one moraju biti razumljive korisnicima, pouzdane i neutralne u smislu da pogoduju interesu. Suvremeni način života zahtijeva primjenu suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, te je stoga potrebno pravovremeno prihvatiti nove trendove i na taj način steći konkurentsku prednost pred ostalim poduzećima. Važnu ulogu u poslovanju malih i srednjih poduzeća ima računovodstvo, koji je ključ uspjeha svakog poduzeća. Cilj rada je analizirati računovodstvenu regulativu u malim i srednjim poduzećima, istaknut važnost poštovanja pravila, zakona i standarda, koje je nužno primjenjivati, kako bi poduzeća moglo adekvatno poslovati i biti konkurentno na tržištu.

ZADATAK URUČEN

19.09.2016.

Ivana Martinčević

Predgovor

Koristim ovu prigodu kako bih zahvalio svojoj mentorici Ivani Martinčević, univ.oec.spec., što je prihvatila biti moja mentorica završnog rada. Ujedno joj zahvaljujem na pomoći i smjernicama koje su mi uvelike pomogle kod pisanja.

Hvala i kolegama s fakulteta, koji su mi uvijek bili spremni pomoći.

Veliko hvala mojim roditeljima na strpljenju.

Sažetak

U današnje vrijeme suočeni smo s izrazito naglim promjenama koje se odvijaju u cjelokupnom gospodarstvu. Ogroman dio gospodarstva čine upravo mala i srednja poduzeća. U Republici Hrvatskoj registrirano je čak 99,7% malih i srednjih poduzeća, od ukupno registriranih subjekata. Oni čine veliku prekretnicu u gospodarstvu i sve više dobivaju na značaju, stoga im je potrebno posvetiti posebnu pozornost.

Sami uvjeti i procedura osnivanja malih i srednjih poduzeća u današnje je vrijeme sve jednostavnija, a dokaz tome je i postojanje usluge e-tvrtka, koja omogućava osnivanje poduzeća u roku od 24 sata. Najčešći pravni oblici organiziranja malih i srednjih poduzeća su obrt, trgovačko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću. Ponašanje poslovnih subjekata određeno je raznim zakonima, propisima i standardima. Pravila ponašanja i prezentiranja financijskih izvještaja dana su u normativnom okviru kojeg čine, računovodstvena načela, računovodstveni standardi i zakonski propisi. Što se tiče zakonskih propisa, bitnu ulogu kod sastavljanja financijskih izvještaja ima Zakon o računovodstvu, i njime je uređeno poslovanje u poduzeću. Za mala i srednja poduzeća doneseni su posebni standardi financijskog izvještavanja, a to su Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI). U malim i srednjim poduzećima veliki naglasak stavlja se na proces harmonizacije računovodstvene regulative, a najvažniji instrument harmonizacije je standardizacija računovodstva. Računovodstvene informacije postaju sve značajniji instrument pomoću kojih menadžment upravlja poduzećem. Da bi računovodstvene informacije bile korisne, one moraju biti razumljive korisnicima, pouzdane i neutralne u smislu da pogoduju interesu. Suvremeni način života zahtijeva primjenu suvremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, te je stoga potrebno pravovremeno prihvatiti nove trendove i na taj način steći konkurentsku prednost pred ostalim poduzećima. Da bi poduzeće uspješno funkcioniralo, svi njegovi elementi trebaju biti usklađeni, a budući da se u poslovanju često dešavaju odstupanja od unaprijed postavljenih pravila, vrlo je važno uvođenje nadzora kao mehanizma, koji će osigurati kvalitetno poslovanje poduzeća.

Ključne riječi: malo i srednje poduzeće, računovodstvene informacije, financijski izvještaji, računovodstvena načela, standardi, zakonski propisi, harmonizacija, standardizacija, nadzor

Summary

At the present time we are faced with extremely rapid changes taking place in the economy. A huge part of the economy is made by small and medium enterprises. In Croatia is registered even 99.7% of small and medium-sized enterprises, of total registered entities. They make a breakthrough in the economy and are increasingly gaining in importance, so they need special attention.

Conditions and procedures for the establishment of small and medium-sized businesses in this time are more and simpler, as it is evidenced by the existence of e-business, which allows the establishment of the company within 24 hours. The most common legal forms of organization of small and medium-sized enterprises are crafts, company and Limited Liability Company. The behaviour of businesses is determined by various laws, regulations and standards. Code of conduct and presentation of financial statements are provided in the normative framework consisting of accounting principles, accounting standards and legislation. As for the legislation, an important role in preparing the financial statements has the Accounting Act, and it regulates operations of the company. For small and medium-sized enterprises were adopted specific standards of financial reporting, and these are the Croatian Financial Reporting Standards (CFRS). The major emphasis in the small and medium enterprises is on the process of harmonization of accounting regulations and the most important instrument of harmonization is the standardization of accounting. Accounting information is becoming increasingly important tool by which management manages the company. To make accounting information useful, it must be obvious to users, reliable and neutral in the sense that favourable interest. Modern life requires the application of modern information communication technology, and it is therefore necessary to timely adopt new trends and thereby gain competitive advantage over other companies. To successfully functioning company, all of its elements should be harmonized, and because business often occur deviations from pre-set rules, it is important to control the introduction of such a mechanism that will ensure the high-quality of company's business.

Key words: small and medium-sized business, accounting information, financial statements, accounting principles, standards, legislation, harmonization, standardization, control

Popis korištenih kratica

AUASB	Auditing and Assurance Standards Board
HSFI	Hrvatski standardi financijskog izvještavanja
IASB	Međunarodni odbor za računovodstvene standarde
IFAC	International Federation of Accountants
ISAR	Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting
MR-evS	Međunarodni revizijski standardi
MSFI	Međunarodni Standardi financijskog izvještavanja
MSP	Mala i srednja poduzeća
RIS	Računovodstveni informacijski sustav
URA/IRA	Ulazni/izlazni računi

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pojmovno određenje, osnovne značajke i obilježja malih i srednjih poduzeća.....	2
2.1. <i>Pravni i organizacijski oblici poslovanja malih i srednjih poduzeća.....</i>	7
2.2. <i>Uvjeti i procedura osnivanja malih i srednjih poduzeća</i>	10
2.3. <i>Malo i srednje poduzetništvo u Republici Hrvatskoj.....</i>	12
3. Obilježja regulative financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća.....	14
3.1. <i>Normativni okvir financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj</i>	14
3.1.1. <i>Računovodstveni standardi kao ishodište računovodstvenih politika</i>	18
3.2. <i>Hrvatski standardi financijskog izvještavanja – HSFI</i>	19
3.2.1. <i>Obilježja i struktura standarda</i>	19
3.3. <i>Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća – harmonizacija i standardizacija</i>	26
3.3.1. <i>Najznačajniji instrumenti harmonizacije financijskog izvještavanja</i>	26
3.3.2. <i>Prednosti i nedostaci harmonizacije financijskog izvještavanja</i>	27
3.3.3. <i>Uloga međunarodnih institucija u harmonizaciji financijskog izvještavanja</i>	29
4. Računovodstveno izvještavanje korisnika u funkciji upravljanja malim i srednjim poduzećima.....	30
4.1. <i>Eksterno izvještavanje – uloga i značaj</i>	30
4.1.1. <i>Pojmovi ključni za razumijevanje financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća.....</i>	31
4.2. <i>Interno izvještavanje – uloga i značaj</i>	32
4.2.1. <i>Formalna izvješća za potrebe menadžmenta.....</i>	32
4.2.2. <i>Računovodstvo – informacijski sustav za poslovno odlučivanje</i>	33
4.2.3. <i>Najvažnije značajke kvalitetnih računovodstvenih informacija</i>	33
4.3. <i>Uloga i odgovornost računovodstvene profesije u osiguranju kvalitetnih računovodstvenih informacija.....</i>	34
4.3.1. <i>Kodeksi profesionalne etike</i>	35
4.3.2. <i>Gledište razvoja računovodstvene profesije</i>	36
5. Računovodstveni informacijski sustav malih i srednjih poduzeća	38
5.1. <i>Faze računovodstvenog procesa</i>	38
5.1.1. <i>Komponente računovodstvenog informacijskog sustava.....</i>	41
5.1.2. <i>Čimbenici organizacije računovodstvenog informacijskog sustava.....</i>	43
5.1.3. <i>Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava</i>	44
5.2. <i>Računovodstveni softveri za mala i srednja poduzeća</i>	45
5.2.1. <i>Primjeri modularnih računovodstvenih softvera za mala i srednja poduzeća</i>	47
5.3. <i>Osobitosti financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.....</i>	49
5.3.1. <i>Čimbenici oblikovanja modela financijskog izvještavanja</i>	50
5.4. <i>Važnost nadzora pri osiguranju kvalitete računovodstvenih informacija</i>	52
5.4.1. <i>Specifičnosti provjere financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća</i>	52
5.4.2. <i>Porezni nadzor.....</i>	54

6.	Zaključak	56
7.	Literatura	59

1. Uvod

U vremenima velike globalizacije sve smo češće suočeni s promjenama koje se dešavaju u cjelokupnom gospodarstvu, a samim time i u poduzećima, koja sve više dobivaju na značaju. Sve se više pridaje važnost malim i srednjim poduzećima, njihovoj harmonizaciji i standardizaciji.

Ogromnu ulogu u poslovanju malih i srednjih poduzeća ima računovodstvo, koji je ključ uspjeha svakog poduzeća. Upravo u ovom završnom radu osvrnut će se na računovodstvenu regulativu u malim i srednjim poduzećima, istaknut će se važnost poznavanja pravila, zakona i standarda, koje je nužno primjenjivati, kako bi poduzeće moglo adekvatno poslovati i biti konkurentno na tržištu.

Cilj ovog rada je detaljnije upoznavanje sa samim pojmom malog i srednjeg poduzeća. U njemu će se pisati o pravnim i organizacijskim oblicima malih i srednjih poduzeća, samim uvjetima i proceduri osnivanja i usporedbi malog i srednjeg poduzetništva u Republici Hrvatskoj u posljednjih nekoliko godina. U drugom dijelu stavlja se naglasak na regulativu financijskog izvještavanja u malim i srednjim poduzećima, gdje će se detaljno objasniti važnost poznavanja zakona i propisa u računovodstvu, važnost kvalitetnih računovodstvenih informacija, koje su preduvjet za uspješno poslovno odlučivanje. U tom dijelu upoznat će se sa Hrvatskim standardima financijskog izvještavanja, koji pomažu kod sastavljanja financijskih izvještaja u malim i srednjim poduzećima. Nakon obrade financijskog izvještavanja i regulative, prelazimo na sljedeću točku, koja se odnosi na Računovodstveno izvještavanje korisnika u funkciji upravljanja malim i srednjim poduzećima. Stavljen je naglasak na računovodstvene informacije, koje su vrlo važan instrument za upravljanje poduzećem. Napravit će se osvrt na važnost računovodstvene profesije, kodeks profesionalne etike računovodstva, čija je svrha dodatno poboljšanje kvalitete rada računovođa. Četvrta točka završnog rada odnosi se na računovodstveni informacijski sustav malih i srednjih poduzeća, koji je preduvjet i podloga za poslovno odlučivanje. Objasnit će se faze računovodstvenog procesa, to jest način funkcioniranja informacijskog sustava iz kojeg računovodstvene informacije proizlaze. Spomenut će se i čimbenici, koji imaju veliku ulogu kod oblikovanja modela financijskog izvještavanja i ukazati na važnost nadzora pri osiguranju kvalitete računovodstvenih informacija. Zadnja točka je zaključak, ujedno i posljednje poglavlje, gdje će se navesti važne spoznaje i zaključci.

Pojmovno određenje, osnovne značajke i obilježja malih i srednjih poduzeća

U današnje vrijeme suočeni smo s izrazito brzim i naglim promjenama, koje se odnose na cjelokupno gospodarstvo. Važno je naglasiti da upravo mala i srednja poduzeća imaju veliku važnost u cjelokupnom gospodarstvu. Kako bi uspješnost poslovanja poduzeća bila što veća, sve aktivnosti koje se dešavaju u njemu moraju se pomno kontrolirati. To prije svega podrazumijeva usmjeravanje pozornosti na osiguravanje adekvatne informacijske podloge, a samim time i na njihovo financijsko izvještavanje i računovodstveni sustav. Pojam malih i srednjih poduzeća obuhvaća širok aspekt, a on se odnosi na veliki broj različitih subjekata, koji se razlikuju po vrsti djelatnosti, broju zaposlenih, vrijednosti resursa koje ulažu u poslovanje, visini prihoda koje ostvaruju i mnogih drugih. S obzirom da je u pitanju ogroman skup različitosti, kako bismo lakše obavljali nadzor nad poslovanjem, potrebno je te različitosti klasificirati po nekim zajedničkim karakteristikama.

Poduzeća se klasificiraju na: [1]

- mala poduzeća,
- srednja poduzeća,
- velika poduzeća.

Svrha klasificiranja poduzeća sagleda se, prije svega, u tome da ovisno od veličine poduzeća proizlaze i određena prava i obveze svakog poduzetnika. Samim time klasifikacija poduzeća dobiva na značaju. U teoriji i praksi upotrebljavaju se različiti kriteriji klasifikacije poduzeća. Obično je riječ o kriterijima koji se mogu vrlo lako odrediti. Neki od kriterija klasifikacije su kvantitativni, a neki kvalitativni. Kvantitativni kriteriji vrlo se često nadopunjuju nekvantitativnim kriterijima, jer time poduzeća dobivaju bolji opis, to jest mogu kvalitetnije upućivati na značaj određenog poslovnog subjekta u gospodarstvu neke zemlje. (Tabela 2.1.)

Tabela 1.1: Kriteriji razvrstavanja poduzeća

KVANTITATIVNI	KVALITATIVNI
---------------	--------------

Broj zaposlenih	Tržišni udio
Ukupni prihod	Grana industrije
Ukupna aktiva	Pravni status
	Vlasnička struktura

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u zagrebu, Zagreb 2015., str. 4

Valja naglasiti kako kvantitativni kriteriji nisu isključivi kriteriji klasifikacije. Koji će kriteriji biti izabrani za klasifikaciju poduzetnika, ovisi isključivo od specifičnosti i ekonomije kao i stupnja gospodarskog razvoja pojedine zemlje. Ekonomija je sama po sebi različita u svakoj zemlji, a to znači i da regulative, koje definiraju pravila ponašanja gospodarskih subjekata, nisu svugdje iste. To se odnosi i na regulative na temelju kojih se obavlja klasifikacija poduzeća na mala, srednja i velika poduzeća. Prilikom donošenja odluke o kriterijima klasifikacije poduzeća, mora se uzeti u obzir gospodarsko okruženje u kojem neki subjekt djeluje.

U Republici Hrvatskoj klasifikacija poduzeća regulirana je odredbama Zakona o računovodstvu.¹ Zakon o računovodstvu regulira računovodstvo poduzetnika i to prije svega kroz definiranje poduzetnika, obvezu vođenja poslovnih knjiga, financijskog izvještavanja, provođenja drugih oblika nadzora.

U smislu ovog zakona pod pojmom poduzetnika podrazumijevaju se sljedeći poslovni subjekti: [1]

- Trgovačko društvo i trgovac pojedinac prema propisima koje uređuju trgovačka društva
- poslovna jedinica poduzetnika
 - sa sjedištem u stranoj državi ako prema propisima te države ne postoji obveza vođenja poslovnih knjiga i sastavljanja financijskih izvještaja
 - iz strane države ako su obveznici poreza na dobit sukladno poreznim propisima
- svaka pravna i fizička osoba koja je obveznik poreza na dobit .

¹ Zakon o računovodstvu, Nar. Nov., br.109/7., 54/13.

Sukladno odredbama Zakona o računovodstvu, poduzeća se razvrstavaju na mala, srednja i velika, i to na temelju sljedećih kvantitativnih kriterija koji su vidljivi u Tabeli 2.2.: [2]

- broj zaposlenih
- vrijednost ukupnog prihoda
- vrijednost aktive.

Tabela 1.2: Kriteriji klasifikacije poduzetnika prema Zakonu o računovodstvu

Kriterij	MALI	SREDNJI	VELIKI
Broj zaposlenih	50	250	<ul style="list-style-type: none"> • banke • stambene štedionice • institucije za elektronički novac • društva za osiguranje • leasing društva • društva za upravljanje invest. i mirov. fondovima
Iznos aktive	32.500.000	130.000.000	
Ukupni prihod	65.000.000	260.000.000	

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u zagrebu, Zagreb 2015., str. 5

Vidljivo je da je primarni kriterij kvantitativne prirode, ali su za neke subjekte ti kriteriji nadopunjeni određenim kvalitativnim karakteristikama. Tako društva za upravljanje investicijskim i mirovinskim fondovima, financijske institucije, osiguravajuća društva, bez obzira na broj zaposlenih, visinu prihoda ili aktive, ulaze u skupinu velikih poduzetnika. Obveze glede financijskog izvještavanja strože su i veće što je poduzetnik značajniji. a razliku od malih, veliki poduzetnici moraju sastavljati širi spektar financijskih izvještaja, a ujedno su i obveznici revizije godišnjih financijskih izvještaja.

U Republici Hrvatskoj, osim Zakona o računovodstvu, postoje i drugi zakoni koji definiraju pravila za utvrđivanje veličine poduzeća. Valja spomenuti Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, koji je donesen radi reguliranja poticajnih mjera usmjerenih razvoju malog i

srednjeg poduzetništva. Malo gospodarstvo podrazumijeva sve fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju određenu djelatnost s ciljem ostvarivanja dohotka odnosno dobiti.

Za ostvarivanje određenih beneficija poduzetnici su svrstani u tri osnovne kategorije (Tabela 2.3): [1]

- Mikro subjekti
- Mali subjekti
- Srednji subjekti

Tabela 1.3: Klasifikacija poduzetnika prema Zakonu o poticanju malog poduzetništva

KRITERIJ	MIKRO (manje od)	MALI (manje od)	SREDNJI (manje od)
Broj zaposlenih	10	50	250
Ukupni promet	2.000.000 €	10.000.000 €	50.000.000 €
Dugotrajna imov	2.000.000 €	10.000.000 €	43.000.000 €

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u zagrebu, Zagreb 2015., str. 6

Zavisno od svrhe zbog koje se klasifikacija provodi kriteriji čak i unutar iste zemlje mogu biti različiti. Prilikom donošenja određenih odluka treba uvažavati i specifičnosti gospodarskog okruženja u kojem subjekt posluje. Ponekad je potrebno pored kvantitativnih uvažavati i kvalitativne kriterije, koji mogu bolje ukazati na značaj subjekta, a samim time i njegova prava i obveze koje temeljem kriterija klasifikacije prolaze.

Sukladno okolnostima i postojećim gospodarskim uvjetima, mijenjaju se vrijednosti koje služe kao kriterij klasifikacije. U cilju harmonizacije financijskog izvještavanja u Novoj računovodstvenoj direktivi Europske unije (2013/34/EU) definirano je što se podrazumijeva pod pojmom malih i srednjih poduzeća. Trenutno važeći kriteriji i pripadajuće vrijednosti odnose se na broj zaposlenih, vrijednost ukupnog prihoda te vrijednost aktive (Tabela 2.4).

Tabela 1.4: Klasifikacija poduzeća prema Direktivi 2013/34/EU

KRITERIJ	MIKRO PODUZEĆE	MALO PODUZEĆE	VELIKO PODUZEĆE
Broj zaposlenih	10	50	250
Zbroj aktive	350.000 €	4.000.000 €	20.000.000 €
Ukupni prihod	700.000 €	8.000.000 €	40.000.000 €

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u zagrebu, Zagreb 2015., str 6

Pod pojmom malih poduzeća podrazumijevaju se oni subjekti koji imaju manje od 50 zaposlenih, vrijednost aktive manju od 4 milijuna € ili vrijednost prihoda manju od 8 milijuna €. Srednja poduzeća su ona poduzeća koja prelaze uvjete definirane za mala poduzeća, ali ne zadovoljavaju uvjete za velika poduzeća.

Najnovija međunarodna računovodstvena regulativa za mala i srednja poduzeća daje temeljna načela koja bi zemlje trebale uvažavati prilikom odlučivanja o tome je li neko poduzeće malo, srednje ili veliko, a ne navodi decidirano konkretne brojeve. U Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća navedeno je da u skupinu malih i srednjih poduzeća ulaze sljedeća poduzeća: [2]

- poduzeća koja nemaju javnu odgovornost,
- poduzeća koja objavljuju temeljne financijske izvještaje za vanjske korisnike.

Međunarodne standarde financijskog izvještavanja za velika, mala i srednja poduzeća donosi Odbor za međunarodne računovodstvene standarde. (IASB – International Accounting Standards Board). IASB u standardima definira da je javno odgovorno poduzeće ono koje: [2]

- predaje ili namjerava predati financijske izvještaje komisiji za vrijednosnice ili nekoj drugoj organizaciji u svrhu izdavanja bilo koje vrste financijskog instrumenta na tržištu kapitala,
- drži imovinu u fiducijarnom kapacitetu za šire grupe vanjskih korisnika, kao što su banke, osiguravajuća društva, brokerske kuće, mirovinski fondovi, investicijske banke i slično.

Kod određivanja kategorije poduzeća i obveza glede financijskog izvještavanja, posebno je važno pitanje javne odgovornosti. Mala poduzeća također mogu imati javnu odgovornost, ako na primjer kotiraju na burzi te će u tom slučaju morati primjenjivati regulativu za ona poduzeća koja imaju javnu odgovornost.

Dakle, prema IASB-u, sva poduzeća koja nemaju javnu odgovornost, a objavljuju izvještaje za vanjske korisnike ulaze u skupinu malih i srednjih poduzeća. Sukladno tome moraju primjenjivati i određenu računovodstvenu regulativu namijenjenu za taj oblik poduzetništva.

2.1.Pravni i organizacijski oblici poslovanja malih i srednjih poduzeća

Najčešći oblici pravnog organiziranja malih i srednjih poduzeća su: [1]

- 1) obrt
- 2) društvo s ograničenom odgovornošću
- 3) dioničko društvo

Pojam obrt podrazumijeva samostalno i trajno obavljanje neke gospodarske djelatnosti od strane fizičkih osoba sa svrhom ostvarivanja zarade. [1] Obrtnik je fizička osoba koja obavlja u svoje ime i za svoj račun. Obrtnik može zapošljavati i druge radnike. U malom i srednjem poduzetništvu, obrtništvo je najjednostavniji i brojčano najznačajniji oblik organiziranja poslovne djelatnosti.

Prednosti obrtništva:

- jednostavnost osnivanja,
- samostalnost u odlučivanju,
- korištenje poreznih pogodnosti,
- zarada pripada isključivo obrtniku.

Nedostaci obrtništva:

- neograničena odgovornost- obrtnik za obveze iz obrta odgovara cjelokupnom svojom imovinom,
- rizici poslovanja prenose se na obrtnika- naplata potraživanja, nemogućnost pribavljanja posla.

Društvo s ograničenom odgovornošću je oblik organiziranja trgovačkih društava u kojem jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba ulaže temeljni ulog sukladno prethodno ugovorenom udjelu. [1] Ulozi mogu biti u novcu, stvarima ili pravu. Važno je naglasiti da ulozi ulagača ne moraju biti jednaki, te da sva imovina koja je uložena postaje imovinom društva. Ulozi se unose u poslovne knjige društva, prije svega u knjigu poslovnih udjela, temeljem čega ulagači stječu svoja imovinska i upravljačka prava.

Prednosti d.o.o.:

- ograničena odgovornost članova društva za obveze društva,
- jednostavniji pristup izvorima financiranja

Nedostaci:

- složenija procedura osnivanja i prestanka poslovanja,
- složenija računovodstvena i porezna regulativa

Postoji i nova kategorija, koja je uvedena u naš zakonodavni sustav, a to je jednostavno društvo s ograničenom odgovornošću. J.d.o.o. se razlikuje od klasičnog društva po tome što najniži iznos temeljnog kapitala iznosi 10,00 kuna, a najniži nominalni iznos poslovnog udjela je 1,00 kuna i isti mora biti uplaćen u novcu.

Dioničko društvo osniva se emisijom to jest predajom dionica. Dionice se obično razmjenjuju za novac, ali mogu biti razmjenjene i za stvari ili prava. Dionički kapital podjeljen je u jednake dijelove, to jest dionice i zavisno od broja i vrste kupljenih dionica dioničari ostvaruju određena prava. Najznačajnije prava su prava upravljanja društvom, pravo sudjelovanja u dobiti i druga prava.

Organi dioničkog društva su:

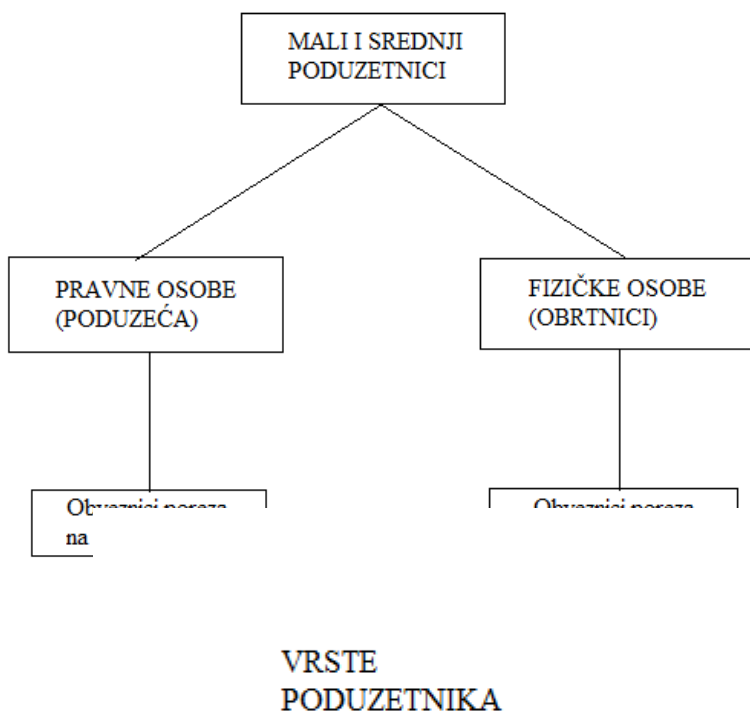
- uprava društva,
- skupština,
- nadzorni odbor.

Dionička društva imaju određene prednosti u odnosu na društva s ograničenom odgovornošću. Međutim, društva s ograničenom odgovornošću, s obzirom na brojnost i složenost propisa koji reguliraju poslovanje dioničkih društava, ipak su dominantnija u skupini velikih poduzeća.

Mala i srednja poduzeća ipak se češće organiziraju kao društva s ograničenom odgovornošću.

Navedene poslovne subjekte, s obzirom na njihovu regulativu, kako računovodstvenu, tako i poreznu, možemo svesti na dvije osnovne skupine: (Slika 2.1.)

- a) poslovni subjekti – pravne osobe
- b) poslovni subjekti – fizičke osobe.

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u zagrebu, Zagreb 2015., str 13

Mali i srednji poduzetnici dijele se na pravne osobe (poduzeća) i fizičke osobe (obrtnici). Pravne osobe obveznici su poreza na dobit, a fizičke osobe obveznici su poreza na dohodak. (Slika 2.1)

2.2. Uvjeti i procedura osnivanja malih i srednjih poduzeća

Jedan od glavnih uvjeta za osnivanje poduzeća je raspolaganje temeljnim kapitalom. Nakon izbora organizacijskog oblika i osiguranja temeljnog kapitala slijedi registracija u sudski registar. Procedura prijave odvija se u nekoliko koraka:[2]

1. izbor imena poduzeća
2. ovjera i predaja potrebne dokumentacije, to jest prijava u sudski registar
3. nakon pozitivnog rješenja slijedi izrada pečata, otvaranje žiroračuna i prijava u nadležne institucije.

Poduzetnik sam odlučuje o imenu poduzeća, s tim da mora voditi računa da to ime nije već registrirano. Da bi se prijava mogla formalno-pravno realizirati potrebno je kod javnog bilježnika ovjeriti potrebnu dokumentaciju (osnivački akt, obrazac prijave, izjava ovlaštenih osoba za zastupanje..). Ovjereni dokumenti predaju se u ovlaštenu ured (HITRO.HR-FINA) te se izvršava prijava u sudski registar. Nakon pristizanja pozitivnog rješenja, poduzetnik zatražuje matični broj, OIB, šifru djelatnosti te uvažuje ostale zahtjeve, zatim izrađuje pečat i otvara žiroračun kod poslovne banke.

Nakon obavljenih svih koraka poduzeće ima svoju formalnu osobnu iskaznicu i može započeti s radom.

Današnji sustav osnivanja malih i srednjih poduzeća prilično je jednostavan i brz. Dokaz tome je i postojanje usluge e-tvrtka koja omogućava osnivanje poduzeća u roku od 24 sata.

Najznačajnije prednosti usluge e-tvrtke su: [2]

- klijent u svakom trenutku može saznati status svog predmeta
- sud postao dostupan putem zaštićenog elektroničkog sustava
- uvedeno je ovjeravanje dokumenata naprednim elektroničkim potpisom od strane ovlaštenih osoba
- ukinut je prijepis informacija, podaci se automatski učitavaju u sustav Sudskog registra što ubrzava postupak i otklanja greške
- dokumenti potrebni za upis osnivanja d.o.o. i j.d.o.o. u sudski registar automatski se pohranjuju u digitalnu zbirku isprava Sudskog registra

- storena je podloga za zamjenu papirnatih za elektroničke dokumente
- osigurano je suvremeno, sigurno i pouzdano tehnološko rješenje u podršci procesu osnivanja d.o.o. i j.d.o.o., te rezervacije imena ili naziva – povezivanjem u jedinstveni sustav javnih bilježnika, ureda HITRO.HR i Trgovačkih sudova.

Dakle, može se zaključiti da je sam tehnički način osnivanja poduzeća u današnje vrijeme vrlo jednostavan, za razliku od nekad. S time možemo reći da se s ovim pojednostavljenjem očekuje dodatni razvoj malih i srednjih poduzeća.

2.3. Malo i srednje poduzetništvo u Republici Hrvatskoj

Glavni pokretač razvoja svakog modernog gospodarstva je razvoj malog i srednjeg poduzetništva. U 2014. godini raste ukupni broj poslovnih subjekata u Hrvatskoj u odnosu na 2013. godinu i to za 3,2%. Međutim gospodarstvo Hrvatske i dalje ima istu strukturu, u kojoj 99,7% poslovnih subjekata dolazi iz sektora malih i srednjih poduzeća, a tek 0,3% čine velika poduzeća. Kao i u prethodnoj godini, u 2014. godini zabilježen je porast broja malih poduzeća (3,3%), pad broja srednjih poduzeća (3,7%), te rast broja velikih poduzeća za 1,1% (Tabela 2.5.)

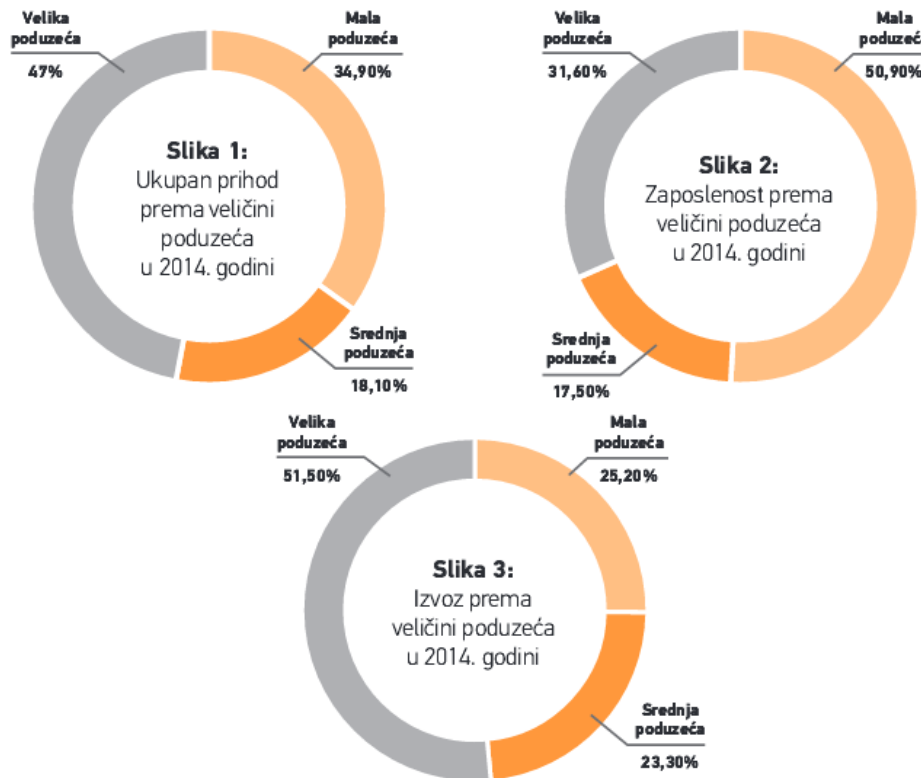
Tabela 1.5: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2010. do 2014. godine

	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
Sektor malih i srednjih poduzeća	96.383	99,5	90.831	99,6	96.906	99,6	100.841	99,7	104.116	99,7
Mala poduzeća	95.004		89.539		95.597		99.573		102.895	
Srednja poduzeća	1.379		1.292		1.309		1.268		1.221	
Velika poduzeća	375	0,5	359	0,4	348	0,4	350	0,3	354	0,3
Ukupno	96.758	100	91.190	100	97.254	100	101.191	100	104.470	100

Izvor: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2016/06/Cepor-izvjesce-2015-HR.pdf>

Kao što je već navedeno, mala i srednja poduzeća glavni su pokretač razvoja gospodarstva. U 2014. godini velika poduzeća činila su 47% ukupnog prihoda, mala poduzeća 34,90% od ukupnog prihoda, dok su srednja poduzeća činila 18,10% od ukupnog prihoda. U velikim poduzećima 2014. godine bilo je zaposleno 31,60% ljudi, u srednjim poduzećima 17,50%, dok je

u malim poduzećima bilo zaposleno najviše ljudi, a to je čak 50,90%. Što se tiče izvoza, velika poduzeća činila su 51,50% izvoza, srednja poduzeća 23,30%, dok su mala poduzeća činila 25,20% izvoza. (Slika 2.2)

Slika 1.3: Struktura ukupnog prihoda prema veličini poduzeća

Izvor: <http://www.cepor.hr/wp-content/uploads/2016/06/Cepor-izvjesce-2015-HR.pdf#page=17&zoom=auto,-171,661>

Računovodstveni sustav svake zemlje, pa tako i Republike Hrvatske određen je propisima, standardima i zakonima. Oni čine sastavni dio normativnog okvira kojime se definira ponašanje sudionika sustava unutar kojeg djeluu.

3.1. Normativni okvir financijskog izvještavanja u Republici Hrvatskoj

Računovodstveni informacijski sustav čini temeljni izvor informacija za poslovno odlučivanje. Računovodstvene informacije moraju biti sastavljene u skladu s definiranim pravilima. Pravila sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja dana su u normativnom okviru. Normativni oblik računovodstva čine: [3]

1. Računovodstvena načela
2. Računovodstveni standardi
3. Zakonski propisi

Računovodstvena načela predstavljaju temeljna pravila koja se koriste prilikom sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja.[3] Načela su označena s jednom ili dvije ključne riječi, koje imaju veliki značaj, jer predstavljaju ključnu nit koja nam daje putokaz i olakšava rješavanje određenih zadataka.

Vrste računovodstvenih načela: [2]

- načelo nabavne vrijednosti (troška nabave)
- načelo nastanka događaja
- načelo objektivnosti
- načelo materijalnosti
- načelo dosljednosti
- načelo opreznosti

Načelo nabavne vrijednosti predstavlja jedno od najznačajnijih načela. Ovo načelo zahtijeva da se imovina prilikom nabave treba evidentirati po nabavnoj vrijednosti, to jest trošku nabave. Nabavna vrijednost se odnosi na stvarni novčani izdatak koji je nastao ili će nastati zbog plaćanja vezanih uz nabavu konkretne imovine.

Prednost:

- lako utvrđivanje vrijednosti, jer je temeljena na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj vrijednosti

Nedostatak:

- s protekom vremena imovina iskazana po nabavnoj vrijednosti više nije realna

Načelo nastanka događaja zahtijeva da se prihodi priznaju onda kad su stvarno nastali, to jest kad je nastao događaj, a ne onda kad je novac stvarno primljen. Sukladno ovom načelu prihodi se unose u financijske izvještaje u razdoblju u kojem su stvarno nastali, bez obzira na to je li potraživanje na temelju koga je prihod nastao i naplaćeno. Na isti način tretiraju se i rashodi. Razlika prihoda i rashoda predstavlja financijski rezultat – dobit ili gubitak.

Načelo objektivnosti zahtijeva da financijski izvještaji budu objektivno prezentirani u skladu sa stvarnom suštinom poslovnih događaja.

Načelo materijalnosti ili značajnosti zahtijeva da u financijskim izvještajima budu sadržane sve značajne informacije, to jest zahtijeva pridržavanje svih onih pravila koja imaju važnu ulogu u stvaranju realne slike o poslovanju.

Načelo potpunosti zahtijeva da financijski izvještaji sadrže sve relevantne informacije potrebne za ocjenu kvalitete poslovanja poduzeća. Nijedna važna informacija ne smije biti izostavljena.

Načelom dosljednosti ili konzistentnosti zahtijeva se dosljedna primjena pravila i postupaka usvojenih za potrebe sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja. To znači da se podrazumijeva dosljedna primjena odabranih računovodstvenih politika, što je ujedno i preduvjet usporedivosti financijskih izvještaja tijekom više obračunskih razdoblja.

Načelo opreznosti proizlazi iz činjenice da je neizvjesnost sastavni dio poslovanja, i to posebno kada se radi o poslovanju u budućnosti. Upravo zbog toga se i od računovodstva

očekuje da određenim postupcima pridonese smanjenju takve neizvjesnosti. Uvažavajući ovo načelo, prihode priznajemo samo onda kada su nastali, a rashode i onda kada su mogući.

Računovodstveni standardi predstavljaju detaljniju razradu pojedinih računovodstvenih načela u pogledu metoda obuhvata, računovodstvenog procesiranja i prezentiranja informacija.[2] Postoje dvije vrste računovodstvenih standarda: [2]

- a) nacionalni računovodstveni standardi
- b) međunarodni računovodstveni standardi

Pored nacionalnih, u smislu ujednačavanja računovodstvenih sustava, još davne 1973. godine započeo je proces harmonizacije i standardizacije različitih računovodstvenih sustava. Iz tog su razloga razvijeni Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) koji su 2004. godine promijenili naziv u Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI).

MRS/MSFI su u naš obračunski sustav uvedeni 1993. godine kada su sukladno Zakonu o računovodstvu svi subjekti bili obvezni primjenjivati ovu složenu računovodstvenu regulativu. Problemi u primjeni doveli su do toga da su 2008. godine izrađeni zasebni nacionalni standardi Hrvatski standardi financijskog izvještavanja (HSFI), koji su primarno namijenjeni malim i srednjih poduzetnicima.

Sukladno odredbama Zakona o računovodstvu danas u Republici Hrvatskoj postoji dvojni sustav standarda. (Tabela 3.1.)

Tabela 1.6: Računovodstveni standardi u RH

VRSTA STANDARDA	OBVEZNICI
MSFI	Veliki poduzetnici
HSFI	Ostali – mala i srednja poduzeća

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u Zagrebu, Zagreb 2015., str 103

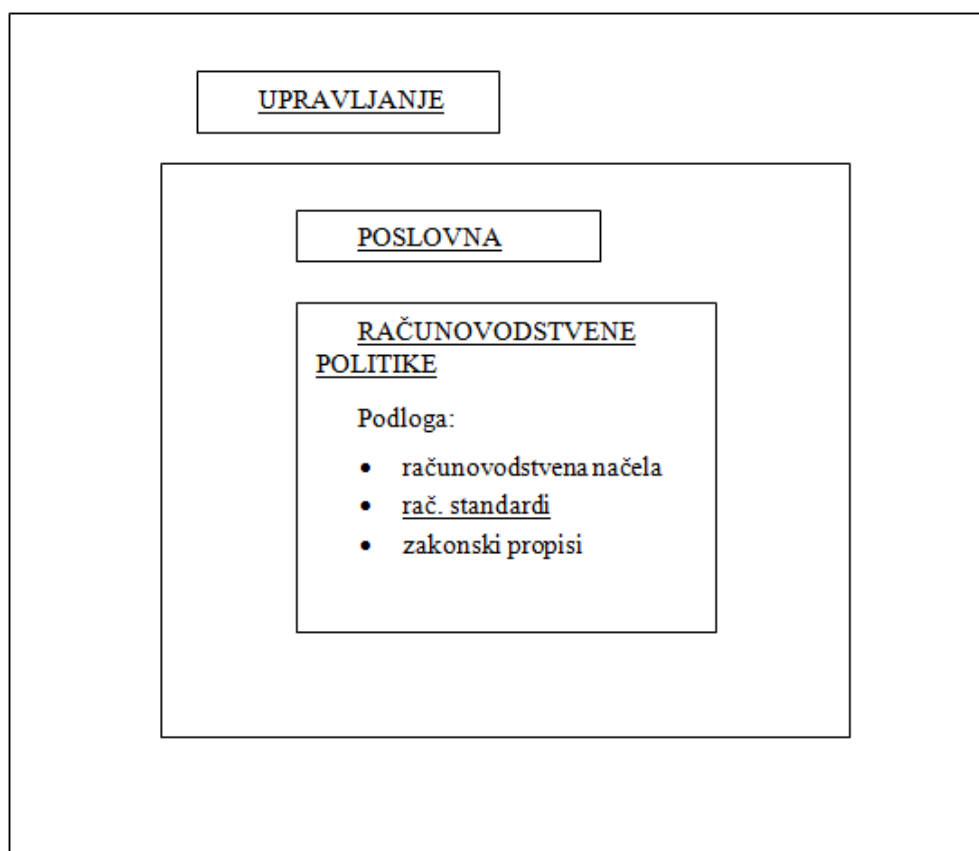
Zakonskim propisima uređeno je poslovanje poduzeća. Kod financijskog izvještavanja bitnu ulogu ima Zakon o računovodstvu. Navedenim zakonom, osim problematike financijskog izvještavanja, uređuju se i druga računovodstvena pitanja. Zakon uređuje sljedeća ključna pitanja: [2]

- I. Opće odredbe
- II. Knjigovodstvene isprave
- III. Poslovne knjige
- IV. Popis imovine i obveza
- V. Standardi financijskog izvještavanja
- VI. Odbor za standarde financijskog izvještavanja
- VII. Financijski izvještaji
- VIII. Godišnje izvješće
- IX. Javna objava
- X. Registar godišnjih financijskih izvješća
- XI. Nadzor
- XII. Kaznene i prekršajne odredbe
- XIII. Prijelazne i završne odredbe

Mala poduzeća nisu dužna sastavljati cijeli set financijskih izvještaja. Ona sastavljaju samo bilancu, račun dobiti i gubitka te bilješke. Također, mala poduzeća ne moraju sastavljati ni posebno godišnje izvješće. Mala i srednja poduzeća poduzeća trebaju primjenjivati Hrvatske standarde financijskog izvještavanja, te brojne druge zakone i pravilnike, kao i propise koje donose nadležna tijela.

3.1.1. Računovodstveni standardi kao ishodište računovodstvenih politika

U suvremenim tržišnim uvjetima poslovanja sve se više naglašava značaj upravljanja, a upravljanje poslovanjem nije moguće bez pravilne i odgovarajuće informacijske podloge. Velik dio informacija nastaje u računovodstvu i zapisan je u financijskim izvještajima. Financijski izvještaji konačni su proizvod računovodstvenog procesa u koji su ugrađene odabrane računovodstvene politike. (Slika 3.1.)

Slika 3.1: Odnos računovodstvene i poslovne politike

Izvor: Katarina Žager, Nikolina Dečman, Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Udžbenici sveučilišta u zagrebu, Zagreb 2015., str 105

3.2. Hrvatski standardi financijskog izvještavanja – HSFI

Hrvatski standardi financijskog izvještavanja doneseni su s ciljem pojednostavljenja opsežnih i složenih MSFI-a glede pravila sastavljanja financijskih izvještaja. Oni imaju za cilj zadovoljenje javnog interesa, na način da informacije prezentirane u financijskim izvještajima budu transparentne i kvalitetne.

Svrha ovih standarda je „propisati osnovu za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja, pomoći revizorima u formiranju mišljenja jesu li financijski izvještaji u skladu s HSFI te pomoći korisnicima financijskih izvještaja pri tumačenju podataka i informacija sadržanih u njima“ (Žager, Dečman 2015:109).

3.2.1. Obilježja i struktura standarda

Proces izrade računovodstvenih standarda veoma je složen i zahtjevan. Okvir standarda među prvim je koracima izrade, u kojem se definiraju temelji na kojima standardi počivaju. Okvir Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja obrađuje sljedeća područja: [4]

- definicija, sadržaj, obilježje, cilj i svrha HSFI
- temeljne pretpostavke i načela
- definicija osnovnih računovodstvenih kategorija
- mjerenje elemenata financijskih izvještaja
- priznavanje elemenata financijskih izvještaja.

Okvir također definira temeljne računovodstvene kategorije: imovina, obveze, kapital, prihodi, rashodi, dobit i gubitak. Same definicije navedenih kategorija su sljedeće: [4]

- imovina je resurs kojeg kontrolira poduzetnik kao rezultat prošlih događaja i od kojeg se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi
- obveza je sadašnja obveza poduzetnika, proizašla iz prošlih transakcija i prošlih događaja za čije se podmirenje očekuje da će doći do odljeva resursa iz poduzetnika koji utjelovljuje ekonomske koristi
- kapital je vlastiti izvor financiranja imovine poduzetnika i predstavlja ostatak imovine nakon podmirenja obveza

- prihod je povećanje ekonomske koristi tijekom obračunskog razdoblja u obliku priljeva ili povećanja imovine ili smanjenja obveza, što ima za posljedicu povećanje kapitala
- rashod je smanjenje ekonomske koristi kroz obračunsko razdoblje u obliku odljeva ili smanjenja imovine ili stvaranja obveza, što ima za posljedicu smanjenje kapitala.

Struktura HSFI je sljedeća:[4]

HSFI 1 – Financijski izvještaji

HSFI 2 – Konsolidirani financijski izvještaji

HSFI 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške

HSFI 4 – Događaji nakon datuma bilance

HSFI 5 – Dugotrajna nematerijalna imovina

HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina

HSFI 7 – Ulaganja u nekretnine

HSFI 8 – Dugotrajna imovina namijenjana prodaji i prestanak poslovanja

HSFI 9 – Financijska imovina

HSFI 10 - Zalihe

HSFI 11 - Potraživanja

HSFI 12 - Kapital

HSFI 13 - Obveze

HSFI 14 – Vremenska razgraničenja

HSFI 15 - Prihodi

HSFI 16 - Rashodi

HSFI 17 - Poljoprivreda

HSFI 1 – Financijski izvještaji

Navedeni izvještaji sadrže sljedeće dijelove:

- uvod
- definicije
- sadržaj
- objavljivanja
- datum stupanja na snagu

U uvodu HSFI 1 određuje se cilj standarda te se navode izvori standarda s kojima je isti usklađen. Navedeni su financijski izvještaji koje poduzetnici moraju sastavljati kao i definicije osnovnih elemenata financijskih izvještaja.

Financijski set izvještaja glasi:[4]

- bilanca
- račun dobiti i gubitka
- izvještaj o novčanom toku
- izvještaj o promjenama kapitala
- bilješke uz financijske izvještaje.

Strukturu i sadržaj financijskih izvještaja propisuje ministar financija na prijedlog Odbora za standarde financijskog izvještavanja. Datum stupanja na snagu bio je 1.1.2008. i od toga datuma poduzetnici su dužni primjenjivati standard.

HSFI 2 - Konsolidirani financijski izvještaji

Konsolidirani financijski izvještaji obuhvaćaju cijeli set temeljnih financijskih izvještaja, to jest konsolidiranu bilancu, konsolidirani račun dobiti i gubitka, konsolidirani izvještaj o novčanom toku i promjenama glavnice te bilješke.

Ovaj standard regulira računovodstveni tretman ulaganja u ovisne, pridružene i zajednički kontrolirane poduzetnike u odvojenim financijskim izvještajima matice te u konsolidiranim financijskim izvještajima grupe.

HSFI 3 – Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i pogreške

HSFI 3 mora poslužiti kao smjernica pri izboru računovodstvenih politika, njihovoj promjeni kao i poznavanju učinaka takvih promjena. Ujedno mora se primijeniti i kod promjene računovodstvenih procjena te kod ispravljanja pogrešaka prethodnih razdoblja. Računovodstvene politiki mogu se promijeniti samo ako je promjena zahtijevana HSFI ili ako promjena rezultira financijskim izvještajem koji pruža pouzdanije informacije.

Promjena računovodstvenih procjena potrebna je kada se izmijene okolnosti na kojima se ta procjena temeljila. Što se tiče pogrešaka, one mogu nastati u svezi s priznavanjem, prezentiranjem elemenata financijskih izvještaja. Pogrešku treba ispraviti odmah kada je ona uočena.

HSFI 4 – Događaji nakon datuma bilance

Događaji nakon datuma bilance su oni događaji koji imaju povoljne ili nepovoljne posljedice, a koji su nastali između datuma bilance i datuma na koji je odobreno objavljivanje financijskih izvještaja.

Standard razlikuje dva tipa ovih događaja:

- događaji koji zahtijevaju usklađivanje financijskih izvještaja
- događaji koji ne zahtijevaju usklađivanje financijskih izvještaja.

HSFI 5 – Dugotrajna nematerijalna imovina

Ovim standardom razmatraju se načela priznavanja i mjerenja dugotrajne nematerijalne imovine, navedeni su uvjeti pod kojima se imovina može klasificirati kao nematerijalna, razmatraju se različiti načini stjecanja nematerijalne imovine. HSFI 5 također razmatra problematiku obračuna amortizacije nematerijalne imovine.

HSFI 6 – Dugotrajna materijalna imovina

Kao i u standardu HSFI 5, ovaj standard razmatra pravila priznavanja dugotrajne materijalne imovine. Dugotrajna materijalna imovina, kao i nematerijalna priznaje se po trošku nabave. Također, pozornost je posvećena i problematici amortizacije. Za raspoređivanje amortizirajućeg iznosa imovine koriste se linearna, degresivna i funkcionalna metoda.

HSFI 7 - Ulaganja u nekretnine

Standard Ulaganja u nekretnine predstavlja detaljniju razradu jednog dijela standarda Dugotrajna materijalna imovina – nekretnine. Pod tim se smatra nekretnina koju drži vlasnik ili najmoprimatelj u financijskom najmu kako bi ostvario prihode od najma ili povećanja kapitalne vrijednosti imovine. Standardom je određeno da se početno mjerenje ulaganja u nekretnine provodi po trošku nabave.

HSFI 8 – Dugotrajna imovina namijenjena prodaji i prestanak poslovanja

Ovaj standard regulira računovodstveni postupak koji se treba primjenjivati na svu dugotrajnu imovinu kao i ostale skupine imovine koje je poduzetnik namijenio otuđenju. Od dugotrajne imovine namijenjene prodaji očekuje se da će biti realizirana u novac u roku kraćem od jedne godine, pa ju je stoga potrebno klasificirati u bilanci kao dio kratkotrajne imovine.

Također, u ovaj standard su uključene i bitne odrednice u svezi s objavljivanjem i prestankom poslovanja poduzetnika.

HSFI 9 – Financijska imovina

Pod pojmom financijske imovine navedeni standard podrazumijeva sljedeće vrste imovine:
[4]

- udjeli i dionice kod povezanih poduzetnika
- zajmovi povezanim poduzetnicima
- sudjelujući interesi
- ulaganja u vrijednosne papire
- dani krediti i depoziti

Ugovor temeljem kojih nastaje financijska imovina jednog i financijska obveza drugog poduzetnika naziva se financijski instrument. Za potrebe priznavanja i mjerenja potrebno je provesti razvrstavanje sve financijske imovine na sljedeće skupine: [4]

- financijska imovina čija se promjena fer vrijednosti priznaje u računu dobiti i gubitka
- ulaganja koja se drže do dospijeca

- zajmovi i potraživanja
- financijska imovina raspoloživa za prodaju.

HSFI 10 – Zalihe

Ovaj standard služi kao niz uputa i instrukcija za određivanje početnog i naknadnog priznavanja zaliha. Standard se primjenjuje na sve zalihe poduzetnika osim nedovršenih radova temeljem ugovora o izgradnji. Zalihe se u bilanci priznaju kao i ostali oblici imovine onda kada se njihova vrijednost ili trošak može pouzdano izmjeriti. Zalihe treba mjeriti ili po trošku nabave ili po neto utrživoj vrijednosti, ovisno o tome što je niže.

HSFI 11 – Potraživanja

U ovom standardu pod pojmom potraživanja podrazumijevaju se samo ona potraživanja kod kojih ne postoji ugovoren nikakav prinos. Potraživanja treba priznati onda kad se ono može pouzdano izmjeriti i kada se očekuje da će buduće ekonomske koristi po toj osnovi pritjecati u poduzeće.

HSFI 12 – Kapital

Ovim pojmom podrazumijeva se neto imovina koja je ostala nakon podmirivanja svih obveza. Kapital svakog poduzetnika sastoji se od dva dijela: uloženog i zarađenog, koji se sukladno računovodstvenim propisima mogu detaljnije raščlanjivati na određene podpozicije.

U ovom standardu posebna je pozornost posvećena tretmanu revalorizacijskih rezervi, tekućim i odgođenim porezima, učincima zaštite novčanog toka te promjeni računovodstvenih politika i ispravcima pogrešaka.

HSFI 13 – Obveze

Ovaj standard prikazuje postupak priznavanja, mjerenja i objavljivanja svih obveza poduzeća, a prije svega obveza prema dobavljačima, prema zaposlenima, obveza za primljene predujmove, obveza po osnovi poreza i mnoge druge.

Obveze se priznaju kada je vjerojatno da će zbog podmirenja sadašnje obveze doći do odljeva sredstava poduzetnika i kada se iznos obveze može pouzdano izmjeriti.

HSFI 14 – Vremenska razgraničenja

Svrha i cilj ovog standard je prikazivanje računovodstvenog modela za priznavanje i mjerenje stavki vremenskih razgraničenja. Vremenska razgraničenja nastaju kao posljedica vremenskih razlika u priznavanju potraživanja ili obveza. Razlikujemo aktivna i pasivna vremenska razgraničenja. Aktivna uključuju unaprijed plaćene troškove i nedospjelu naplatu prihoda, dok pasivna uključuju odgođeno plaćanje troškova i prihod budućeg razdoblja.

HSFI 15 – Prihodi

Prihodi predstavljaju povećanje ekonomskih koristi i nastaju kao posljedica povećanja imovine ili smanjenja obveza te utječu na povećanje vrijednosti kapitala. Prihodi se priznaju kada je vjerojatno da će buduće ekonomske koristi ulaziti kod poduzetnika i kada se one mogu pouzdano izmjeriti.

Navedeni standard se odnosi na sljedeće vrste prihoda: [2]

- poslovne prihode
- financijske prihode
- nerealiziranu dobit
- ostale – izvanredne prihode.

HSFI 16 – Rashodi

Rashodi predstavljaju smanjenje ekonomskih koristi koje imaju za posljedicu smanjenje kapitala, osim onog smanjenja koje proizlazi iz raspodjele vlasnicima. Rashodi nastaju kao posljedica trošenja, odnosno smanjenja imovine ili povećanja obveza.

Cilj ovog standarda je propisati kriterije koje poduzetnik mora primjenjivati pri priznavanju i mjerenju rashoda.

HSFI 17 – Poljoprivreda

Ovaj standard određuje računovodstveni postupak koji treba primijeniti na biološku imovinu, to jest poljoprivredne proizvode. Standardom je određeno da se biološka imovina priznaje sukladno općim uvjetima za priznavanje imovine, dok mjerenje treba provesti po fer vrijednosti umanjenoj za troškove osposobljavanja za prodaju.

3.3. Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća – harmonizacija i standardizacija

U uvjetima brzog napretka sve se češće susrećemo s pojmom globalizacije koji se koristi kao sinonim za povezivanje različitih aspekata poslovanja poduzeća. Procesi globalizacije utječu na sve, pa tako i na poslovne subjekte, pa stoga možemo reći da se značajni proces globalizacije odvija i u području financijskog izvještavanja.

Usklađivanje međunarodne računovodstvene prakse s ciljem povećanja usporedivosti računovodstvenih informacija zasigurno pridonosi jačanju međunarodnih aktivnosti poduzeća. U tom smislu standardi se ističu kao jedan od najvažnijih instrumenata harmonizacije.

3.3.1. Najznačajniji instrumenti harmonizacije financijskog izvještavanja

U posljednjih nekoliko godina sve se više govori kako mala i srednja poduzeća predstavljaju ključni resurs ekonomskog rasta. Mala i srednja poduzeća postaju sve dominantnija te se sve veći naglasak stavlja upravo na njih, posebno na proces harmonizacije računovodstvene regulative. Budući da se priprema internih informacija često preklapa s pripremom objavljenih informacija, komplikacije se šire dalje. Kako bi se izborile s tim, nekoliko je organizacija diljem svijeta uključeno u pokušaje da se harmonizira ili standardizira računovodstvo. Harmonizacija je riječ koja se obično povezuje s zakonodavstvom Europske unije, dok je riječ standardizacija često povezana s Odborom za međunarodne računovodstvene standarde (IASB). [5]

Najznačajniji instrumenti harmonizacije su:[5]

- 1) standardizacija računovodstva
- 2) uredba Europskog parlamenta i vijeća 1606/2001
- 3) računovodstvena Direktiva 2013/34/EU
- 4) smjernice i odluke relevantnih institucija.

Standardizacija računovodstva je najsnažniji instrument harmonizacije i predstavlja normiranje određenih pravila financijskog izvještavanja. Postoji primarna i sekundarna razina standardizacije. Primarnom razinom postiže se usporedivost računovodstvenih informacija na nacionalnoj razini, dok sekundarna razina standardizacije podrazumijeva uspostavu općih, zajedničkih računovodstvenih načela, a ostvaruje se izdanjem međunarodno prepoznatih standarda (MSFI i US GAAP).

Uredbom Europskog parlamenta i vijeća 1606/2002 postigla se željena razina harmoniziranosti računovodstvene regulative onih poduzeća koja sastavljaju konsolidirane financijske izvještaje, i to na način da sve članice EU primjenjuju MSFI.

Računovodstvena direktiva 2013/34/EU ima za cilj postići što je moguće viši stupanj usklađenosti općih pravila u sastavljanju godišnjih i konsolidiranih financijskih izvještaja.

Smjernice i odluke relevantnih institucija imaju vrlo važnu ulogu pored Uredbi i Direktiva koje su donesene od strane Europske unije.

3.3.2. Prednosti i nedostaci harmonizacije financijskog izvještavanja

Kao što je već rečeno, u uvjetima suvremenog poslovanja harmonizacija i standardizacija sve više dobivaju na značaju. Harmonizacija predstavlja redukciju alternativa uz zadržavanje visokog stupnja fleksibilnosti u računovodstvenoj praksi. Standardizacija podrazumijeva eliminaciju alternativa sadržanih u standardima financijskog izvještavanja. [2]

Postoje mnogi faktori koji utječu na neusklađenost računovodstvenih informacija, unatoč tome što su financijski izvještaji sastavljeni temeljem sličnih računovodstvenih standarda. Stoga postoje određene prednosti i nedostaci harmonizacije.

Prednosti harmonizacije su: [2]

- reducirala bi troškove sastavljanja i prezentiranja financijskih izvještaja onim kompanijama čije dionice kotiraju na stranim burzama
- dovela bi do pojednostavljenja procjene vrijednosti kompanija koje su potencijalne mete preuzimanja
- usporedivost financijskih izvještaja na međunarodnoj razini neophodna je za globalizaciju tržišta kapitala
- pomogla bi u razvijanju visokokvalitetne računovodstvene prakse u svijetu
- jedinstveni računovodstveni standardi znatno bi pojednostavili sastavljanje konsolidiranih financijskih izvještaja

Nedostaci harmonizacije su: [2]

- podložnost standarda izmjenama i dopunama
- kreiranje prejednostavnih rješenja u kontekstu složenih poslovnih događaja
- neadekvatna interpretacija standarda
- neadekvatnost primjene istog seta standarda za poduzeća različitih veličina
- nacionalizam – neke zemlje nisu spremne na kompromis

Postojanje globalnih međunarodno prihvaćenih standarda financijskog izvještavanja za mala i srednja poduzeća rezultira mnogobrojnim koristima za različite korisnike. Najznačajniji doprinos očekuje se u osiguranju međunarodne usporedivosti financijskih informacija o poslovanju malih i srednjih poduzeća.

3.3.3. Uloga međunarodnih institucija u harmonizaciji financijskog izvještavanja

U harmonizaciji financijskog izvještavanja važnu ulogu imaju sljedeće međunarodne institucije:
[2]

- Uloga Europske komisije
- Uloga IASB-a
- Uloga ISAR-a
- Uloga IFAC-a

Europska komisija zastupa interese Europske unije na međunarodnoj razini. Jedno od važnijih područja djelovanja su i pitanja regulative financijskog izvještavanja poduzeća ovisno o veličini. Europska unija posebnu pozornost pridaje malim i srednjim poduzećima s obzirom na njihov značaj u gospodarstvu. Rezultat potpore malim i poduzećima je i Europska povelja o malim poduzećima izdana 2000. godine u Lisabonu. Europska komisija također prepoznaje sve veću važnost dobro ustrojenih računovodstvenih sustava malih i srednjih poduzeća kao izvorišta važnih informacija za interne i eksterne korisnike.

Međunarodni odbor za računovodstvene standarde (IASB) je privatna organizacija koja već duži niz godina razvija jedinstveni set visokokvalitetnih Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja.

ISAR-ovi stručnjaci jedni su od prvih zagovornika izrade posebnih računovodstvenih standarda prilagođenih specifičnim potrebama malih i srednjih poduzeća. Rezultat višegodišnjih napora i održanih sastanaka su predložene smjernice glede okvira financijskog izvještavanja sukladno kategorizaciji poduzeća na tri razine od kojih se posebno ističu smjernice za računovodstvo i izvještavanje malih i srednjih poduzeća.

Međunarodna federacija računovođa (IFAC) je najznačajnija globalna organizacija računovodstvene profesije. IFAC ima trostruku ulogu:[2]

- uspostavlja i promovira primjenu visokokvalitetnih računovodstvenih standarda
- omogućuje i potiče suradnju između različitih računovodstvenih tijela
- služi kao glasnogovornik međunarodne računovodstvene profesije

2. Računovodstveno izvještavanje korisnika u funkciji upravljanja malim i srednjim poduzećima

U malim i srednjim poduzećima postoji računovodstveno izvještavanje korisnika u funkciji upravljanja. Naime, riječ je o eksternom izvještavanju, to jest izvještavanju izvan poduzeća, i internom izvještavanju, koje se odvija unutar samog poduzeća.

2.1. Eksterno izvještavanje – uloga i značaj

Kvalitetnu informacijsku podlogu poduzeća predstavlja razumijevanje poslovanja i postizanje zadovoljavajućih poslovnih rezultata. Kako bi financijski izvještaji udovoljili svojoj svrsi moraju biti pouzdani, usporedivi, razumljivi i sastavljeni u skladu s računovodstvenim načelima i standardima. Računovodstvenim standardima definirana je svrha sastavljanja financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća, a to je pružiti informacije o financijskoj uspješnosti, financijskom položaju i novčanim tokovima poslovnog subjekta.

Financijski izvještaji u malim i srednjim poduzećima sastavljaju se dominantno za potrebe eksternih korisnika, prije svega radi zadovoljenja poreznih propisa, dok su s druge strane interni izvještaji za potrebe odlučivanja i upravljanja nedovoljno zastupljeni.

Poznavanje računovodstvenih kategorija, a time i razumijevanje temeljnih financijskih izvještaja nužna je pretpostavka za donošenje zaključaka o sigurnosti i uspješnosti poslovanja. Financijski izvještaji, od kojih, bilanca, račun dobiti i gubitka čine informacijsku podlogu za izračun financijskih pokazatelja.

4.1.1. Pojmovi ključni za razumijevanje financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća

Za razumijevanje financijskih izvještaja potrebno je upoznati se sa osnovnim pojmovima, a to su: [6]

- bilanca
- račun dobiti i gubitka
- izvještaj o novčanom toku
- izvještaj o promjenama kapitala
- bilješke uz financijske izvještaje

Bilanca je temeljni financijski izvještaj koji prikazuje stanje imovine, obveza i kapitala na određeni dan. Bilanca prikazuje financijsku snagu poduzeća u određenom trenutku. Temeljni elementi bilance povezani su temeljnom bilančnom jednadžbom: imovina = kapital + obveze. [6]

Račun dobiti i gubitka prikazuje kretanje prihoda, rashoda te financijskog rezultata kroz obračunsko razdoblje. Sučeljavanjem prihoda i rashoda na kraju obračunskog razdoblja utvrđuje se financijski rezultat. Račun dobiti i gubitka je dinamički financijski izvještaj koji ukazuje na uspješnost poslovanja poduzeća u promatranom razdoblju. [6]

Izvještaj o novčanom toku sadrži informacije o novčanim primicima i novčanim izdacima te čistom novčanom toku. Izvještaj o novčanom toku prikazuje stvarno nastale odljeve i priljeve novca i novčanih ekvivalenata. [6]

Izvještaj o promjenama kapitala prikazuje promjene kapitala između dva datuma bilance. Informacijska vrijednost ovog izvještaja je u prikazu promjena kapitala s naslova uplata vlasnika i zarada od poslovanja. [6]

Bilješke uz financijske izvještaje u malim i srednjim poduzećima čine nezaobilazan izvor kvalitetnih informacija koje su potrebne za pravilno razumijevanje financijskih izvještaja. [6]

4.2. Interno izvještavanje – uloga i značaj

Mala i srednja poduzeća specifična su po načinu upravljanja, organizacijskoj strukturi, računovodstvenom izvještavanju njihovih korisnika. Sastavljanje dodatnih izvješća smatraju nepotrebnim i nerelevantnim za potrebe donošenja poslovnih odluka. Razlog tome je i nedovoljna potkrepljenost računovodstvenim znanjem, pa niti nemaju saznanja kakve informacije im računovođa može pripremiti. Postoji cijeli niz informacija koje bi im mogle biti od koristi i pomoći u izvršenju funkcija planiranja, odlučivanja i kontrole. Navedene informacije su prezentirane kroz interno kreirane izvještaje čiji se oblik i sadržaj mijenja ovisno o potrebama menadžmenta.

4.2.1. Formalna izvješća za potrebe menadžmenta

Jedno od glavnih obilježja internog računovodstva je usmjerenost na zadovoljenje potreba korisnika u vidu pripreme nestandardiziranih izvještaja. Upravo to ga čini korisnim za upravljanje malim i srednjim poduzećima. Izvještaji menadžerskog računovodstva se razlikuju od poduzeća do poduzeća, ali ipak se mogu izdvojiti tri vrste formalnih izvješća koje računovodstvo priprema za potrebe menadžmenta: [2]

- 1) operativno izvješće o tekućem poslovanju
- 2) izvješće o ekonomskoj uspješnosti poslovanja
- 3) izvješća o nadzoru.

Operativno izvješće o tekućem poslovanju je izvješće koje obavještava menadžment o tekućem poslovanju, priprema se od strane računovođe poduzeća i najčešće ne sadrži informacije o posebnom djelovanju voditelja poslova. [2]

Izvješće o ekonomskoj uspješnosti poslovanja usredotočeno je na analizu uspješnosti poslovanja po mjestima odgovornosti kao ekonomskim cjelinama, a sastavlja se na osnovi tradicionalnih računovodstvenih informacija. [2]

Izvješće o nadzoru je izvješće o osobnoj uspješnosti poslovanja koje pokazuje uspješnost djelovanja voditelja poslova u usporedbi s nekim standardom. [2]

4.2.2. Računovodstvo – informacijski sustav za poslovno odlučivanje

Računovodstvene informacije postaju sve značajniji instrument pomoću kojih menadžment upravlja poduzećem. Sve većom globalizacijom povećava se konkurentnost na tržištu, zahtjevi postaju sve složeniji, a informacije sve važnije.

Računovodstvo prati rezultate poslovanja, bilo kroz računovodstveno evidentiranje poslovnih događaja, bilo kroz sumiranje i prezentiranje financijskih rezultata poslovanja u vidu financijskih izvještaja. Ujedno, računovođe imaju i savjetodavnu ulogu, jer pomažu menadžmentu u identifikaciji najbolje alternative. Vrhovni menadžment je zainteresirani za globalne informacije, koje su sadržane u godišnjim financijskim izvještajima. Objava financijskih izvještaja vrlo se često smatra oblikom komunikacije računovodstva i menadžmenta.

4.2.3. Najvažnije značajke kvalitetnih računovodstvenih informacija

Računovodstvene informacije moraju zadovoljiti niz kvalitetnih obilježja, a to su: [2]

- primjenjivost
- usporedivost
- opreznost
- točnost
- pravovremenost
- namjera
- potpunost.

Tek kada je zadovoljen uvjet prilagođenosti specifičnim potrebama korisnika, informacija se smatra primjerenom. To podrazumijeva dobru suradnju menadžmenta i računovodstva u smislu da međusobno komuniciraju i kreiraju potrebne informacije. Da bi računovodstvene informacije bile korisne, one moraju biti razumljive korisnicima, pouzdane i neutralne u smislu da pogoduju interesu. Kvalitetne računovodstvene informacije ujedno moraju biti pravodobne i istinite. U oblikovanju kvalitetnih računovodstvenih informacija vrlo je važno biti oprezan. Vrlo je važno znati kome su informacije namijenjene, a to znači da odgovarajuća informacija treba biti dostupna njenom korisniku. Jedna od glavnih značajki kvalitetnih računovodstvenih informacija

je i njezina usporedivost na više razina. Usporedivost podrazumijeva da su računovodstvene informacije generirane uz primjenu načela dosljednosti.

4.3. Uloga i odgovornost računovodstvene profesije u osiguranju kvalitetnih računovodstvenih informacija

Pod pojmom profesije uobičajeno se podrazumijeva određeno zvanje, vrsta djelatnosti koja služi kao izvor egzistencije određene osobe. Tijekom stoljeća razvijale su se različite djelatnosti radi zaštite svojih interesa, a računovodstvena profesija jedna je od njih. U okviru ove profesije pojavljivali su se različiti segmenti interesa, a shodno tome i uže specijalizacije iz kojih su se razvile današnje vrste računovodstvene profesije.

Postoje različiti pisani standardi, zakoni i upute pomoću kojih se provodi uređenje određenog segmenta ljudskog djelovanja i oni utječu na ponašanje ljudi. Ponašanje poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj regulirano je kroz različite standarde i postoji zasebna regulativa za profitno orijentirane subjekte (poduzeća) i neprofitne organizacije i državne institucije. Promjene u obračunoskom sustavu profitno usmjerenih poduzeća dogodile su se 1993. godine donošenjem Zakona o računovodstvu kojim je uvedena obvezna primjena međunarodnih računovodstvenih standard. Tim zakonom započeo je i proces dodatne edukacije računovođa, njihove edukacije i stjecanja novih certifikata. Uz Zakon o računovodstvu uveden je i Zakon o reviziji kojim je definirano pod kojim uvjetima se revizija može obavljati. Na taj način postavljeni su temelji revizijske profesije na našim područjima. Sam razvoj informacijske tehnologije u poslovanju također je utjecao na razvoj nove profesije, a to je profesija revizora informacijskih sustava. Računovodstvena profesija generira se iz postojećeg sustava obrazovanja, pri čemu treba razlikovati srednjoškolsko i fakultetsko obrazovanje. Srednjoškolsko obrazovanje generira nižu razinu knjigovođa, a fakultetsko obrazovanje generira hijerarhijski više zvanje, a to je računovođa. Radi zaštite svojih interesa, pojedine profesije udružuju se i formiraju različita strukovna udruženja, a to vrijedi i za računovodstvenu profesiju. Profesionalna udruženja donose Kodekse profesionalne etike, sudjeluju u izradi seminara, pripremama zakonskih akata i na taj način doprinose kvaliteti financijskog izvještavanja. Bez računovodstvene profesije nebi bilo kvalitetnih informacija za donošenje poslovnih odluka te je stoga vrlo važno da sama profesija bude organizirana na adekvatan način i educirana.

Kod zapošljavanja računovodstvenih djelatnika važno je uzeti u obzir sve rizike koji mogu nastati ukoliko se zaposle nedovoljno stručne osobe. Zakonski predstavnik poduzetnika, sukladno Zakonu o računovodstvu, odgovoran je za točnost i pouzdanost računovodstvenih informacija i ukoliko dolazi do prekršaja predviđene su određene kazne, kako za poduzeće, tako i za odgovornu osobu. Računovodstveni djelatnici snose ogromnu odgovornost glede kvalitete segmenta svog posla, posebice glede financijskog izvještavanja. Važno je reći da svaka profesija, pa tako i računovodstvena, mora pridonijeti kvaliteti informacijske podloge za poslovno odlučivanje, a samoj kvaliteti informacija pridonose različiti kodeksi profesionalne etike.

4.3.1. Kodeksi profesionalne etike

Najpoznatiji kodeks profesionalne etike računovođa je onaj koji izdaje Međunarodna federacija računovođa (IFAC). IFAC je međunarodna organizacija računovođa koja je osnovana 1997. godine, s namjerom služenja javnom interesu, kroz jačanje računovodstvene profesije, kroz donošenje različitih propisa, pravila ponašanja i profesionalnih standarda. [2]

U okviru IFAC-a djeluje i poseban odbor za razvoj međunarodnih standarda etike za računovođe (IESBA). To je odbor koji je razvio Kodeks etike za računovođe, čija primjena bi trebala dodatno poboljšati kvalitetu rada i ojačati povjerenje u računovodstvenu profesiju.

Kodeks je grupiran u tri skupine, a to su: [2]

- 1) Opći dio
- 2) Računovođe u javnoj praksi
- 3) Računovođe u gospodarstvu.

Od profesionalnog računovođe očekuje se:

- da obavlja poslove s potrebnom stručnošću te da se u slučaju potrebe dodatno educira
- ukoliko se pojave određene prijetnje ili pritisci, tada računovođa treba zatražiti savjet od relevantne osobe u poduzeću

- ukoliko se računovođa ili članu njegove obitelji ponude neki dodatni poticaji, tada treba obavijestiti više razine menadžmenta o takvim namjerama, ili čak zatražiti pravni savjet
- da neće manipulirati informacijama, niti će povjerljive informacije koristiti za osobnu korist.

Računovodstvena i revizorska profesija razvija vlastite kodekse profesionalne etike kojima nastoji regulirati način ponašanja svojih članova, kako bi se očuvao dignitet struke i steklo povjerenje u računovodstvenu profesiju. U Republici Hrvatskoj računovodstvena profesija dobiva sve više na značaju, a tome u prilog ide sve veći interes mladih za stjecanje znanja iz računovodstva.

4.3.2. Gledište razvoja računovodstvene profesije

Računovodstvena profesija, prije svega, osigurava potrebne informacije za odlučivanje i upravljanje poduzećem. Kroz godine mijenjala se sama uloga računovođa. Nekad davno izvještavanje je bilo puno jednostavnije i razumljivije. U suvremenom svijetu, kada transakcije postaju sve složenije, od računovođa se očekuje korektna primjena računovodstvenih standarda i mnogih zakonskih propisa.

U malim poduzećima računovođe obavljaju veći segment posla, za razliku od velikih poduzeća. Važno je naglasiti da je u Republici Hrvatskoj registrirano više od 99% subjekata koji pripadaju malim i srednjim poduzećima te se od računovođa u budućnosti očekuje i veći opseg znanja.

Posebno se očekuje posjedovanje znanja iz: [2]

- porezni sustav
- sustav internih kontrola
- informacijski sustavi i automatizacija poslovnih procesa
- analiza financijskih izvještaja.

U današnje vrijeme od računovođa se očekuje da pokrivaju razna područja, da razumiju i primjenjuju računovodstvene standarde, porezne propise, analizu i planiranje. Važno je reći da računovođe u malim i srednjim poduzećima trebaju biti spremni na primjenu suvremenih informatičkih rješenja. Za razliku od nekad, kad su računovođe morali raditi puno više tehničkih poslova i računskih operacija, danas je sve manje fizičkih unosa, a sve je više automatskih knjiženja i automatski generiranih izvještaja. Osim praćenja učestalih izmjena mnogobrojnih propisa i standarda, računovođe trebaju značajnu pozornost posvetiti i znanjima vezanim uz primjenu informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Suvremeni način života zahtijeva i primjenu suvremenih komunikacijskih tehnologija, kao što su virtualno računovodstvo, računovodstvo bez papira, cloud computing i slično. Dakle, s obzirom na utjecaj razvoja informacijskih tehnologija na poslovne subjekte, potrebno je pravovremeno prihvatiti nove trendove i na taj način steći konkurentsku prednost pred ostalim poduzećima.

Postoji pet novih trendova koji utječu na budućnost računovodstvenih tvrtki: [2]

- 1) tehnološka integracija – smanjenje trajanja ciklusa od sklapanja ugovora do naplate
- 2) digitalna tehnologija – mobilne aplikacije i digitalne platforme, cloud computing
- 3) upravljanje ljudskim potencijalima – pravovremeno osposobljavanje za nove izazove, stjecanje novih znanja i vještina
- 4) usluge klijenta temeljene na automatizaciji procesa i personaliziranom pristupu u savjetovanju klijenta
- 5) korištenje društvenih mreža kao poslovnog alata (privlačenje klijenata, komunikacija i praćenje zadovoljstva klijenata.

Suvremena informacijska rješenja i način rada obilježen automatizacijom knjiženja i automatskim generiranjem izvještaja u budućnosti će definitivno smanjiti potrebu za računovođama. Nova tehnološka rješenja, sam način rada, način kontrole zapisa uvelike se mijenjaju te se mijenja i sama odgovornost. Današnji računovođe posjeduju ogroman spektar znanja, a sve im to daje priliku da računovođe u stvarnosti od percepcije knjigovođe postanu računovođe bez kojih poduzeća u budućnosti nebi mogla poslovati.

5. Računovodstveni informacijski sustav malih i srednjih poduzeća

Kako bi se stvorila dobra informacijska podloga za poslovno odlučivanje, potrebno je pratiti i evidentirati poslovne procese. Same poslovne aktivnosti koje se odvijaju u okviru poslovnih subjekata moraju biti usmjerene i kontrolirane aktivnosti. Jedino na taj način poduzeće može ostvariti zacrtane ciljeve.

Ovisno od vrste informacija koje generiraju, informacijski sustavi mogu se sistematizirati na računovodstveni informacijski sustav i neračunovodstveni informacijski sustav. Računovodstveni informacijski sustav usmjeren je na generiranje kvantitativnih, financijskih informacija, kao što su informacije o vrijednosti i strukturi imovine i obveza, prihoda, rashoda ili financijskog rezultata. [3] Ono što računovodstveni sustav razlikuje od ostalih informacijskih sustava jesu pravila evidencije poslovnih događaja. Za računovodstveni sustav iznimno je važno strogo poštivanje računovodstvenih zakona i standarda. On je ujedno i najreguliraniji informacijski sustav. Neizostavan temelj poslovnog odlučivanja u svim poduzećima su i financijske informacije. Važno je naglasiti da se za uspješno upravljanje poduzećem treba raspolagati i brojnim drugim nekvantitativnim i nefinancijskim informacijama. Te informacije su menadžmentu itekako važne, no nisu predmet obrade u računovodstvenom informacijskom sustavu već u dijelu tzv. upravljačkog informacijskog sustava.

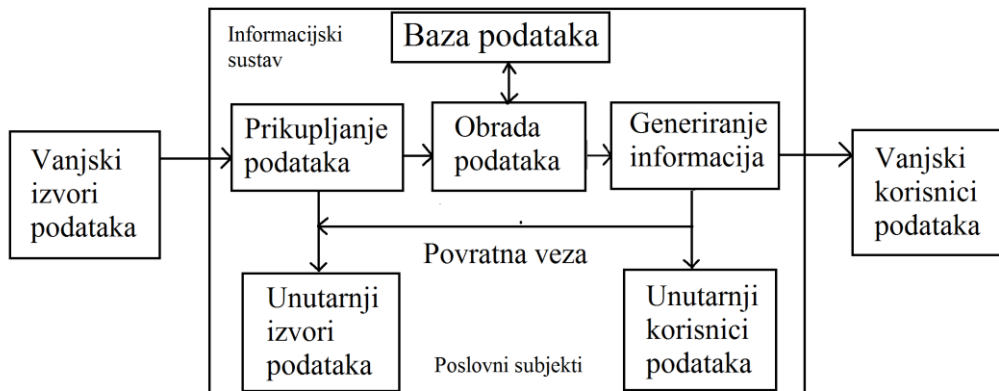
Poduzeće kao sustav čini: [3]

1. izvršni podsustav – nabava, proizvodnja, prodaja, financije..
2. informacijski podsustav – računovodstveni i neračunovodstveni
3. upravljački podsustav – planiranje, odlučivanje, rukovođenje, kontrola.

5.1. Faze računovodstvenog procesa

U malim poduzećima vlasnik je ujedno i menadžer te u njima nema potrebe za detaljnim internim izvještavanjem, već je fokus usmjeren na izradu propisanih i zakonom obveznih financijskih izvještaja. Upravljački informacijski sustav usmjeren je u srednjim i velikim poduzećima gdje ima veći spektar ljudi i gdje postoji složenija organizacijska struktura. Sustavi podrške odlučivanju pomažu menadžerima u donošenju odluka koje uključuju određenu dozu neizvjesnosti. Oni omogućuju i pružaju dodatne informacije u obliku različitih analiza, prognoza

i projekcija. Bez dobro ustrojenog računovodstvenog sustava nema ni kvalitetne informacijske podloge za interne i eksterne korisnike. Stoga je potrebno voditi računa o načinu funkcioniranja informacijskog sustava iz kojeg takve informacije proizlaze. Svaka obrada podataka započinje s općepoznatom shemom koja obuhvaća nekoliko faza. Radi se o procesu obrade u kojem se ulazni podaci pretvaraju u izlazne informacije. Isto tako je i s računovodstvenim procesom. Opći model funkcioniranja računovodstvenog sustava prikazan je na slici 5.1.

Slika 6.1: Opći model funkcioniranja računovodstvenog sustava

Izvor: <http://web.efzg.hr/dok/RAC/kzager//Pojam%20i%20uloga%20ra%C4%8Dunovodstvenog%20informacijskog%20sustava.pdf>

Kao što je na slici vidljivo, bitni elementi ovog sustava su: [3]

- izvori i prikupljanje podataka
- obrada podataka
- upravljanje bazom podataka
- izvještavanje
- povratna veza.

Izvori podataka su poslovne transakcije to jest isprave na kojima su te transakcije zapisane. Poslovne transakcije mogu nastati unutar poduzeća, između poduzeća i okruženja ili u okruženju poduzeća. Kao potvrda nastanka poslovne transakcije ispostavlja se isprava, koja služi za potrebe prikupljanja podataka o nastalim poslovnim transakcijama. Ovisno o potrebama i interesima korisnika, treba prilagoditi i sam način obuhvata i obrade podataka. To znači da računovodstveni

sustav mora biti određen i postavljen u skladu sa zahtjevima krajnjih korisnika, a to naglašava značaj povratne veze između ulaza i izlaza računovodstvenno-informacijskog sustava.

Nakon prikupljanja podataka slijedi druga faza računovodstvenog procesa, koja se sastoji u analizi poslovnih događaja, a naziva se obrada podataka. Postoji cijeli niz događaja koji se događaju u poduzeću, ali se cjelokupno poslovanje ne može zapisati u računovodstvenom sustavu. Računovodstveni sustav ima stroge uvjete kod odabira koje će poslovne događaje evidentirati, a koje ne.

Postoje četiri uvjeta koje poslovni događaj mora zadovoljiti da bi bio predmetom računovodstvene evidencije, a to su: [3]

- da je poslovni događaj stvarno nastao
- da se može vrijednosno izraziti
- da mijenja postojeće stanje imovine, izvora imovine, prihoda ili rashoda
- da postoji pravdajuća isprava kojom se može dokazati nastanak promjene.

Računovodstveni informacijski sustav obilježava stroga formalistika i metoda evidencije poslovnih transakcija, a to je metoda dvojnog knjigovodstva, a ta metoda je ključna komponenta pomoću koje razlikujemo računovodstveni sustav od ostalih informacijskih sustava. Osnovna karakteristika dvojnog knjigovodstva sastoji se u dvostrukom promatranju ekonomskih kategorija. Svaki poslovni događaj izaziva barem dvije promjene suprotnog karaktera, to jest odlazak sredstva s jednog mjesta znači istodobno i njegov dolazak na neko drugo mjesto. Pri tome se dolazak bilježi na lijevu, to jest dugovnu stranu, a odlazak na desnu, to jest potražnu stranu.

Nakon što se utvrdi da određeni poslovni događaj treba biti evidentiran u računovodstvenom sustavu, slijedi evidencija u poslovnim knjigama. Temeljne poslovne knjige su dnevnik i glavna knjiga. Dnevnik je osnovna poslovna knjiga u kojoj se kronološkim redom zapisuju svi poslovni događaji onim redom kako su nastajali. Glavna knjiga je također sistematizirana, kronološka evidencija. To znači da za svaki oblik imovine, izvora imovine, prihoda ili rashoda postoji posebna evidencija (konto) u kojoj se opet kronološki zapisuju promjene vezane uz ekonomsku kategoriju. [2]

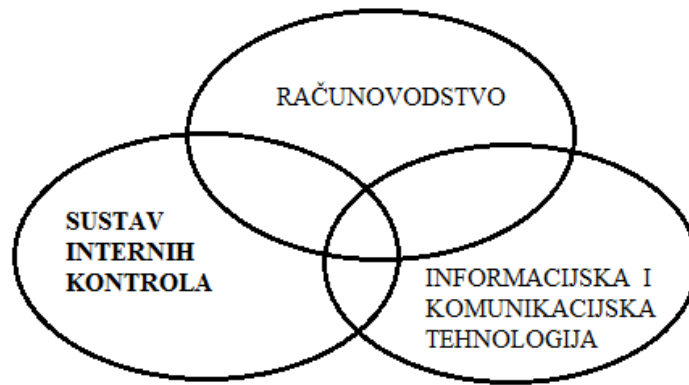
Nakon procesa obrade podataka oni se spremaju u bazu podataka. Ona predstavlja skup raznovrsnih podataka koji se obrađuju u jednoj aplikaciji ili jednom informacijskom sustavu. Dobro organizirana baza mora omogućiti spremanje podataka, ali i moguće ispravke pogrešaka.

Prije sastavljanja temeljnih financijskih izvještaja potrebno je provjeriti ispravnost podataka u poslovnim knjigama na osnovu kojih se sastavljaju izvještaji. Nakon što se utvrdi da su svi podaci točni, slijedi posljednja faza računovodstvenog procesa, a to je generiranje brojnih računovodstvenih izvještaja. Generiranje odnosno izvještavanje informacija predstavlja završnu fazu računovodstvenog procesa. Kakvi će izvještaji biti ovisi o tome jesu li namijenjeni internim ili eksternim korisnicima. Financijski izvještaji namijenjeni eksternim korisnicima propisani su računovodstvenim standardima i drugim zakonskim propisima, a nazivaju se temeljnim financijskim izvještajima.

Da bi računovodstveni informacijski sustav služio svrsi, potrebno je uvažavati povratnu vezu između informacijskih zahtjeva korisnika (izlaza) te ulaza i procesa obrade podataka. Računovodstvene informacije predstavljaju temeljnu podlogu za odlučivanje i kontrolu poslovnih aktivnosti u svim subjektima.

5.1.1. Komponente računovodstvenog informacijskog sustava

Kako bi poduzeće donijelo ispravnu poslovnu odluku vrlo je važno da posjeduje točne i pouzdane informacije. Da bi se osigurala kvaliteta, nužno je u računovodstveni informacijski sustav ugraditi mnogobrojne kontrolne postupke. Upravo iz tih razloga sustav internih kontrola, pored informacijske i komunikacijske tehnologije predstavlja posebno važnu komponentu računovodstvenog informacijskog sustava. (Slika 5.2.)

Slika 6.2: Temeljne komponente računovodstvenog informacijskog sustava

Izvor:

<http://web.efzg.hr/dok/RAC/kzager//Pojam%20i%20uloga%20ra%C4%8Dunovodstvenog%20in%20formacijskog%20sustava.pdf>

Računovodstveni informacijski sustav dijeli se na određene segmente to jest module. S aspekta poslovnih knjiga, koje se prema Zakonu o računovodstvu moraju voditi, računovodstveni informacijski sustav možemo podijeliti na tri modula: [3]

- modul glavne knjige (sintetičke informacije)
- modul pomoćnih knjiga (analitičke informacije)
- dodatni programski moduli.

Modul glavne knjige temeljni je modul koji je usmjeren na osiguravanje sintetičkih informacija namijenjenih zadovoljenju informacijskih potreba eksternih korisnika. Modul pomoćnih knjiga odnosi se na analitičke evidencije i osiguranje informacija za potrebe internih korisnika. Dodatni programski moduli odnose se na module koji olakšavaju izvršenje računovodstvenih ili drugih poslovnih zadataka. [3]

Modularni pristup organizaciji računovodstvenog informacijskog sustava karakterističan je za mala i srednja poduzeća. Temelji funkcioniranja računovodstvenog sustava gotovo su isti bez obzira na veličinu poduzeća. Razlikuju se u normativnom okviru koji definira informacijske zahtjeve za potrebe eksternih korisnika. U domeni malog i srednjeg poduzeća ulaze različiti poslovni subjekti, bilo da su organizirani kao pravne ili fizičke osobe. Poslovni subjekti

organizirani kao pravne osobe imaju složenije računovodstvo te moraju voditi poslovne knjige po sustavu dvojnog knjigovodstva i načela nastanka događaja, dužni su primjenjivati odredbe Zakona o računovodstvu, odredbe Hrvatskih standarda financijskog izvještavanja i drugo. Poslovni subjekti organizirani kao fizičke osobe vode puno jednostavnije knjige i to po sustavu jednostavnog knjigovodstva i uz primjenu načela blagajne, a najznačajniji propisi vezani su uz primjenu poreznih propisa.

5.1.2. Čimbenici organizacije računovodstvenog informacijskog sustava

Računovodstvena funkcija predstavlja samo jednu funkciju određenog poslovnog subjekta. Isto tako, organizacijska struktura računovodstva bit će sastavni dio cjelokupne organizacijske strukture poduzeća. Stoga, određena pravila organizacije poduzeća primjenjuju se i u kontekstu organizacije računovodstva. Kao što organizacijsku strukturu poduzeća uobičajeno čini organizacija materijalnih i ljudskih čimbenika, podjela ovlasti i odgovornosti, vremenski redosljed obavljanja zadataka i organizaciju upravljanja i menadžmenta, upravo o ovim elementima potrebno je voditi računa prilikom organizacije računovodstvenog informacijskog sustava.

Kvaliteta funkcioniranja računovodstvenog informacijskog sustava konkretnog poduzeća ovisi o brojnim čimbenicima. Obično se razvrstavaju na interne (na njih poduzeće može utjecati) i eksterne (njima se poduzeće mora prilagođavati).

Interni čimbenici organizacije računovodstvenog informacijskog sustava su: [3]

- vrsta djelatnosti
- veličina
- lokacija
- kadrovska struktura
- financijska snaga
- postojeća tehnička sredstva
- postojeća organizacija računovodstvenog informacijskog sustava

Vanjski čimbenici organizacije računovodstvenog informacijskog sustava su: [3]

- normativna obilježja računovodstva
- razvoj tehnike i tehnologije
- opća i specifična načela organizacije.

Kako bi mala i srednja poduzeća osigurala konkurentsku prednost, posebnu pozornost moraju posvetiti eksternim čimbenicima. Važno je pratiti što se zbiva u poslovnom okruženju, a posebice s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom. Postoje brojna tehnološka rješenja koja su financijski isplativa i pogodna za mala i srednja poduzeća. Prihvaćanjem takvih mogućnosti u računovodstvenom sustavu moguće je osigurati kvalitetnu informacijsku osnovu za potrebe korisnika.

Osim internih i eksternih čimbenika prilikom organizacije računovodstvenog sustava potrebno je uvažavati i neka načela.

S aspekta kvalitete, značajna načela za organizaciju računovodstvenog sustava su: [3]

- načelo svrsishodnosti
- načelo dokumentiranosti
- načelo ažurnosti
- načelo pouzdanosti
- načelo elastičnosti.

Načelo svrsishodnosti zahtijeva da računovodstveni sustav odgovara svojoj svrsi, to jest da bude orijentiran zadovoljavanju informacijskih zahtjeva korisnika. Načelo dokumentiranosti zahtijeva da se svaki zapis u poslovnim knjigama mora temeljiti na vjerodostojnoj knjigovodstvenoj ispravi. Načelo ažurnosti zahtijeva da se informacije pravovremeno dostavljaju korisnicima. Načelo pouzdanosti omogućava povjerenje u točnost i ispravnost izvještaja. Jednom definirani računovodstveni sustav mora biti sklon promjenama i mora se prilagođavati sukladno promjenama u okruženju i zahtjevima korisnika.

5.1.3. Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava

Kvaliteta računovodstvenih informacija ovisni o brojnim čimbenicima od kojih je potrebno posebno izdvojiti računovodstveni informacijski sustav. Da bi računovodstvene informacije bile kvalitetne, potrebno je osigurati odgovarajuću razinu kvalitete računovodstvenog informacijskog sustava. Potrebno je upravljati kvalitetom računovodstvenog sustava. “Kvaliteta računovodstvenog informacijskog sustava jest skup ili splet obilježja koje računovodstveni

informatijski sustav posjeduje u svrhu zadovoljenja internih i eksternih korisnika računovodstvenih informacija". (Mamić Sačer, Žager;2008:57)

Postoje mnogi čimbenici kvalitete RIS-a. Prije svega, potrebno je uočiti koji čimbenici mogu najznačajnije doprinjeti povećanju kvalitete RIS-a. Postoji nekoliko kriterija razmatranja čimbenika računovodstvenog informatijskog sustava: [3]

- 1) kriterij: uvažavanje načela funkcioniranja računovodstvenog sustava
- 2) kriterij: kvaliteta računovodstvenog procesa
- 3) kriterij: obuhvatnost RIS-a
- 4) razvoj RIS-a

Kvalitetan RIS treba biti usklađen s ostalim informatijskim sustavima u nastojanju ispunjavanja ciljeva poduzeća. Poseban naglasak stavlja se na oblikovanje i postizanje jedinstvenih, ispravno klasificiranih i dostupnih informacija za cijelo poduzeće.

Čimbenici kvalitete računovodstvenog informatijskog sustava mogu se razmatrati s aspekta kvalitete inputa, procesa obrade te outputa ovog sustava. Kvalitetni inputi, kvalitetan sustav računovodstvene obrade podataka te kvalitetne računovodstvene informacije odlike su kvalitetnog računovodstvenog informatijskog sustava. Također, čimbenici kvalitete mogu se promatrati s aspekta obuhvata računovodstvenog i informatijskog sustava. RIS sastoji se od hardvera, softvera, ljudi, komunikacijskih i mrežnih te organizacijskih rješenja te podataka, te upravo ovi čimbenici mogu utjecati na kvalitetu ovog sustava. Naime, kao čimbenici kvalitete mogu se prikazati kvaliteta razvoja i izgradnje odnosno implementacije interno razvijenog sustava, ali i kvaliteta održavanja sustava. Kvaliteta održavanja postojećeg sustava predstavlja jedan od značajnijih čimbenika kvalitete RIS-a.

5.2. Računovodstveni softveri za mala i srednja poduzeća

U svijetu u kojem živimo nema poslovanja bez primjene informatijske tehnologije. Postoje mnogi razlozi za to, a to su smanjenje cijena, velik izbor softverskih rješenja, ali i sve naglašenija jednostavnost upotrebe. Da bi se svladala instalacija ili upotreba određenog programskog rješenja, više nije potrebno prolaziti dugotrajne i zahtjevne obuke. Mala poduzeća imaju jednostavnije poslovne transakcije ponavljajućeg tipa.

Za mala i srednja poduzeća karakterističan je modularni računovodstveni sustav. Ovisno o specifičnosti poslovnog procesa, uzima se određeni modul. Nabavljaju se oni moduli koji osiguravaju obvezno zakonsko izvještavanje, dok se dodatni moduli implementiraju ovisno od želje i potrebe.

5.2.1. Primjeri modularnih računovodstvenih softvera za mala i srednja poduzeća

Računovodstveni softver „A“ ima sljedeće module: [2]

- financijsko knjigovodstvo
- knjiga URA/IRA i PDV
- robno i materijalno knjigovodstvo
- osnovna sredstva
- plaće
- autorski honorari
- blagajna
- putni nalozi
- interni katalog..

Računovodstveni softver „B“ ima sljedeće module:

- financijsko knjigovodstvo
- osnovna sredstva
- blagajna
- kadrovi i plaće
- platni promet
- proizvodnja
- materijalno i robno knjigovodstvo
- završni račun
- E-obraci

Računovodstveni softver „C“ ima sljedeće module:

- financijsko knjigovodstvo
- osnovna sredstva
- robno i materijalno knjigovodstvo
- obračun plaća
- knjiga ulaznih i izlaznih računa

- blagajničko poslovanje

Računovodstveni softver „D“ ima sljedeće module:

- glavna knjiga
- salda konti
- blagajna
- robno – materijalno knjigovodstvo
- maloprodaja
- ljudski potencijali
- menadžersko izvješćivanje
- mobilna rješenja.

Kvaliteta pojedinih rješenja razlikuje se po cijeni pojedinih modula, a veći broj modula ne znači i automatski kvalitetnije rješenje. Važno je razabrati koje transakcije se izvršavaju unutar kojeg modula. Važno je odabrati i platiti one module koji pokrivaju naše informacijske potrebe, koji su pouzdani i u koje su ugrađeni svi zakonski zahtjevi. Danas su posebno aktualne aplikacije koje podržavaju e-poslovanje, od e-isprava do e-izvještavanja, posebno onih segmenata koji su propisani zakonom.

Gotovo svi dobavljači softvera prate trendove u informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji te nude određene usluge vezane uz internetsko poslovanje. Sve je više onih koji nude uslugu on-line knjigovodstva.

Važno je naglasiti da danas postoji velik broj programskih rješenja i korisnici mogu doći do njih na vrlo jednostavan način putem interneta. Prilikom donošenja odluke važno je da teže rješenju koje će dugoročnije zadovoljavati informacijske potrebe internih i eksternih korisnika.

5.3. Osobitosti financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća

Financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća predstavlja najvažnije područje računovodstva. Ujedno ono posjeduje i određene ciljeve koji se mogu sistematizirati na određeni način: [2]

- financijsko izvještavanje mora pružiti informacije koje će pomoći korisnicima financijskih izvještaja u procjenjivanju vremena, iznosa i neizvjesnosti budućih novčanih primitaka
- financijsko izvještavanje mora informirati o ekonomskim resursima poduzeća, funkciji tih resursa, učincima transakcija i događajima koji utječu na promjenu tih resursa
- financijsko izvještavanje mora osigurati upotrebljive informacije sadašnjim i potencijalnim investitorima, kreditorima te ostalim korisnicima.

Standardi za velika poduzeća, kao i oni za mala i srednja, definiraju svrhu financijskih izvještaja. Svrha financijskih izvještaja je pružiti informacije o financijskom položaju, financijskoj uspješnosti i novčanim tokovima poslovnog subjekta, koje će biti korisne širokom krugu korisnika. Financijski položaj poduzeća definira se kao odnos imovine, kapitala i obveza na određeni datum i na način prezentiran u izvještaju o financijskom položaju.

Osnovni elementi izvještaja definirani su na sljedeći način: [2]

- *imovina* - predstavlja resurs koji subjekt kontrolira kao rezultat prošlih događaja i od kojeg se očekuje priljev budućih ekonomskih koristi
- *obveza* – predstavlja sadašnju obvezu subjekta koja proizlazi iz prošlih događaja, za čije se podmirenje očekuje da će rezultirati odljevom resursa iz poduzeća koji utjelovljuje ekonomske koristi
- *kapital* – predstavlja ostatak imovine poduzeća nakon što se odbiju sve njegove obveze.

Uspješnost poduzeća rezultirana je odnosom prihoda i rashoda poduzeća tijekom obračunskog razdoblja. Uspješnost je moguće prezentirati u jednom financijskom izvještaju (izvještaj o sveubohvatnoj dobiti) ili preko dva financijska izvještaja (račun dobiti i gubitka, izvještaj o sveubohvatnoj dobiti). Dobit ili gubitak često se koriste kao pokazatelji uspješnosti poslovanja.

Za razliku od prethodna dva izvještaja, koji se temelje na obračunskoj osnovi, izvještaj o novčanom toku prikazuje stvarno nastale odljeve i priljeve novca i novčanih ekvivalenata. Novčani tokovi rezultat su razlike nastalih primitaka i izdataka iz poslovnih, financijskih i investicijskih aktivnosti. Kako bi se ispunile zadaće financijskog izvještavanja, u bilješkama uz financijske izvještaje potrebno je prethodno opisane događaje pobliže opisati, a to podrazumijeva pojašnjenja i analizu materijalno značajnih pozicija financijskih izvještaja, sa svrhom boljeg razumijevanja financijskog položaja i uspješnosti poslovanja. Bilješke moraju biti napisane na razumljiv, informativan način i trebaju biti pregledne, moraju sadržavati usvojene računovodstvene politike, kao i potencijalne prilike i rizike koje se u budućnosti mogu pojaviti, a mogu pomoći svim zainteresiranim korisnicima u predviđanju budućih novčanih tokova poduzeća.

Uz navedene izvještaje, srednja poduzeća dužna su u okviru godišnjeg izvješća objaviti objektivan prikaz razvoja i rezultata poslovanja, zajedno s opisom rizika i neizvjesnosti s kojom se poduzeće suočava.

Navedene informacije osobito su korisne eksternim korisnicima, na temelju kojih se može ocijeniti upravljanje poslovanjem poduzeća. Međutim, u praksi je pokazano da sastavljanje, prikupljanje i prezentiranje informacija može biti veliko opterećenje za mala poduzeća, kako u financijskom tako i organizacijskom smislu. Stoga, postoje čimbenici koji utječu na oblikovanje modela financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća.

3.3.1. Čimbenici oblikovanja modela financijskog izvještavanja

Financijsko izvještavanje pojedinog poduzeća usmjereno je na zadovoljenje informacijskih potreba vanjskih korisnika. S obzirom da se zemlje same po sebi razlikuju, kako gospodarski, kulturuloški, tako i svaka zemlja oblikuje individualnu računovodstvenu praksu i možemo reći da postoji cijeli niz računovodstvenih razlika u svijetu.

Čimbenici koji oblikuju model financijskog izvještavanja neke zemlje su: [2]

- pravni sustav
- inflacija
- izvori financiranja

- oporezivanje
- stupanj educiranosti
- kulturuloški faktori
- politička i ekonomska ograničenja.

Pravni sustav zemlje oblikuje pravila i uređuje odnose pojedinaca i poslovnih subjekata. Razlikujemo građansko i uobičajeno pravo. Ono što veže pravni sustav i računovodstvo su karakteristična obilježja dvaju različitih pravnih sustava. Građansko pravo primjenjuje se u zemljama ne-engleskog govornog područja. U tim zemljama upravljanje poslovnim subjektima propisano je putem zakonskog akta koji regulira trgovačko društvo. Sva ostala pitanja vezana uz mjerenje i objavljivanje računovodstvenih informacija regulirana su posebnim Zakonom o računovodstvu. Računovodstvena regulativa je općenita i ne propisuje se detaljna računovodstvena evidencija. U zemljama engleskog govornog područja, većina računovodstvenih pravila nije ugrađena izravno u zakonski akt, već je omogućena veća fleksibilnost u oblikovanju računovodstvene prakse.

Pojava inflacije zahtijeva promjenu cijena u računovodstvenoj evidenciji. To je posebno važno u onim zemljama gdje financijski izvještaji predstavljaju bazu za utvrđivanje obveze poreza na dobit.

Za potrebe financiranja poslovnog pothvata poduzeća mogu koristiti različite izvore financiranja. Ovisno o izvoru financiranja, razlikuju se i potrebe za javnim objavljivanjem računovodstvenih informacija.

Način oporezivanja, to jest razina povezanosti financijskog i poreznog računovodstva također je razlog različitih nacionalnih rješenja i to zbog toga što poduzeća trebaju sastavljati financijske izvještaje, kako za potrebe izvještavanja investitora, tako i za potrebe države. Kod nas se dobit utvrđuje na način da se računovodstvena dobit korigira za porezno nepriznate prihode, odnosno rashode, sukladno poreznim zakonima.

Detaljnost i složenost računovodstvenih standarda uvelike ovisi o razini educiranosti stanovništva. Ovisno o stupnju opće razine edukacije ovisi i stupanj educiranosti računovodstvenog kadra.

Nacionalne kulturuloške vrijednosti utječu na računovodstveni sustav zemlje bilo putem na vrijednosti računovođa u smislu njihovih sposobnosti i htijenja čuvanja poslovnih tajni, čestitosti ili putem utjecaja kulture na tržište kapitala ili pravni sustav.

Analizom računovodstvenih standarda diljem svijeta moguće je uočiti kako ekonomske integracije ostavljaju traga u prenošenju računovodstvenih ideja i koncepata. U širenju računovodstvenih ideja putem različitih političkih i ekonomskih kanala, vrlo je važna uloga pripala velikim kolonijalnim silama Francuskoj i Velikoj Britaniji. Danas se računovodstveni sustavi zemalja u razvoju mnogo češće poistovjećuju s onim sustavima razvijenim u ekonomski bogatim zemljama, koje se oslanjaju na regulativu razvijenu od strane tijela Europske unije.

3.4. Važnost nadzora pri osiguranju kvalitete računovodstvenih informacija

U izrazito dinamičnim uvjetima poslovanja, poduzeća trebaju imati jasno postavljene ciljeve te biti fleksibilna kako bi mogla brzo odgovoriti na zahtjeve tržišta i promjene. Važnost uvođenja nadzora sagleda se u tome, da pomoću njega poduzeća mogu djelotvorno funkcionirati. Nadzor je „opći pojam za ispitivanje pravilnosti i otklanjanje nepravilnosti u poslovnim procesima i stanjima“ te obuhvaća „čitav niz mjera i postupaka koji omogućavaju očuvanje imovine, efikasnost poslovnih aktivnosti, točno i pouzdano informiranje, usklađenost sa zakonskom i drugom regulativom. (Žager, Smrekar, Oluić; 2009:125)

3.4.1. Specifičnosti provjere financijskih izvještaja malih i srednjih poduzeća

Proces revizije, to jest provjere i ocjene financijskih izvještaja posebno je značajan s aspekta malih i srednjih poduzeća. Reviziju financijskih izvještaja provode revizorska društva koja nerijetko i sama pripadaju skupini malih i srednjih poduzeća. Koristi od provjere financijskih izvještaja su mnogobrojne, ali sam postupak provedbe revizije nosi sa sobom dodatni trošak financijskog izvještavanja.

Kod revizije u malim i srednje velikim poduzećima javlja se problem razumijevanja i primjene visokokvalitetnih, ali i jednako tako kompleksnih Međunarodnih revizijskih standarda (MrevS). Prepoznata su dva osnovna problema: [2]

- 1) Problem relevantnosti - MRevS–i su pisani primarno za velika poduzeća, kompleksni su i skupi za primjenu u malim i srednjim poduzećima

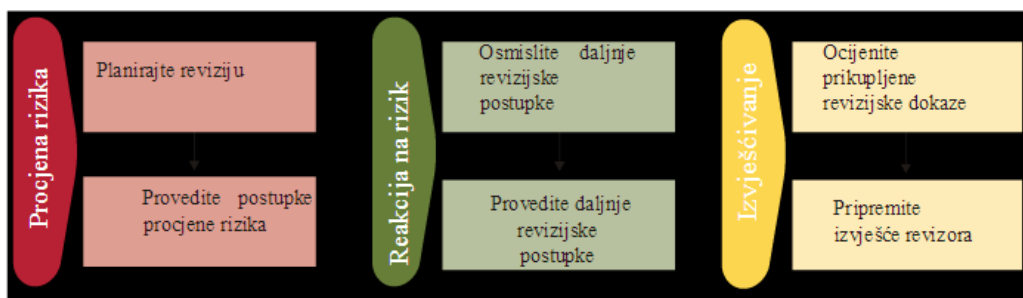
- 2) Problem kapaciteta – MrevS- i su nerazumljivi, komplicirani za upotrebu i usklađivanje malim i srednjim poduzećima, a i često se susreću s nedostatkom educiranosti kadrova koji bi reviziju trebali provesti.

Često se postavljalo pitanje treba li mala i srednja poduzeća obvezati na obavljanje revizije ili je potrebno razviti posebne standarde za obavljanje revizije malih i srednjih poduzeća. Odgovor je bio sasvim jasan. Reviziju treba provoditi temeljeno na istim visokokvalitetnim standardima bez obzira na veličinu poduzeća. Cilj revizije je isti za sva poduzeća, a to je „izražavanje mišljenja o realnosti i objektivnosti u svim značajnim aspektima, odnosno o njihovoj usklađenosti s unaprijed utvrđenim okvirima financijskog izvještavanja.“ (Žager, Dečman 2015:84)

U rujnu 2007. godine Australijski Odbor za standarde revidiranja i izražavanja uvjerenja (Auditing and Assurance Standards Board – AUASB) izdaje Kratki pregled na temu Revidiranje malih i srednje velikih poduzeća. Glavna značajka tog dokumenta je na analizi mogućnosti i potrebe uvođenja skraćene revizije u svojstvu zamjene za potpunu reviziju.

Međunarodna federacija računovođa to jest Odbor za mala i srednja poduzeća nudi rješenje u obliku Vodiča za primjenu Međunarodnih revizijskih standarda u obavljanju revizije malih i srednjih poduzeća. Ovo izdanje publicirano je 2007. godine u Kanadi, a dopunjeno 2011. godine. Namjena ovog Vodiča je pomoć revizorima koji i sami pripadaju skupni malih i srednjih poduzeća u primjeni Međunarodnih revizijskih standarda u obavljanju kvalitetne i troškovno učinkovite revizije MSP-a.

Vodič za primjenu Međunarodnih revizijskih standarda u obavljanju revizije malih i srednjih poduzeća sadržajno je podijeljen u dva dijela gdje se prezentiraju osnovni koncepti kao i praktične smjernice pri obavljanju revizije malih i srednjih poduzeća. Posebna vrijednost ovog Vodiča sadržana je u nizu ilustrativnih primjera gdje se grafički prikazuju Međunarodni revizijski standardi kao i detaljne smjernice kako primjeniti pojedini Standard, i to kroz sve faze izvođenja revizije. (Slika br 5.3)

Slika 6.3: Tipične faze u izvođenju na riziku utemeljene revizije

Izvor: [http://www.revizorskakomora.hr/pdf/MRevS/VOLUME%201%20KONACNO%20\(2\).pdf](http://www.revizorskakomora.hr/pdf/MRevS/VOLUME%201%20KONACNO%20(2).pdf)

Područje revizije financijskog izvještavanja od posebnog su značaja za sva poduzeća. S obzirom na specifične potrebe malih i srednjih poduzeća te broj registriranih poduzeća, sve veća pozornost pridaje se upravo njima.

3.4.2. Porezni nadzor

Postupak provjere točnog utvrđivanja činjenica bitnih za oporezivanje poreznih obveznika naziva se porezni nadzor. O namjeri provođenja poreznog nadzora porezni obveznik je pravodobno obaviješten i to pisanim putem. Porezni nadzor provode ovlaštene osobe Porezne uprave kao tijela za provedbu inspekcijskog nadzora Ministarstva financija.

Temeljni zakon koji regulira područje računovodstva i financijskog izvještavanja naših poduzetnika je Zakon o računovodstvu. Taj isti zakon propisuje kako je Porezna uprava ovlaštena provoditi nadzor nad poslovanjem poduzeća putem inspektora i drugih, od strane Ministarstva financija. (Slika 5.4)

XII. NADZOR

Nadzor računovodstvenih poslova

Članak 36.

(1) Ministarstvo financija, Porezna uprava nadležna je za obavljanje nadzora poduzetnika u dijelu računovodstvenih poslova radi provjere obavlja li poduzetnik računovodstvene poslove u skladu s odredbama ovoga Zakona, drugih zakona kojima se uređuje obavljanje poslova poduzetnika, a koji sadržavaju odredbe u vezi s računovodstvenim poslovima te propisima donesenim na temelju tih zakona.

(2) Nadzor poduzetnika u dijelu računovodstvenih poslova radi provjere obavlja li poduzetnik računovodstvene poslove u skladu s odredbama ovoga Zakona i drugih propisa kojima se uređuje obavljanje poslova poduzetnika, a koji sadržavaju odredbe u vezi s računovodstvenim poslovima, nadležna je obavljati i Hrvatska narodna banka, odnosno Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga ako je tim propisima nadležna za obavljanje nadzora njihova poslovanja.

Slika 6.4: Nadzor računovodstvenih poslova

Izvor: Zakon o računovodstvu, 22.8. 2016. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html

4. Zaključak

Glavni pokretač razvoja modernog gospodarstva je razvoj malih i srednjih poduzeća, koja u današnje vrijeme sve više dobivaju na značaju. U Republici Hrvatskoj registrirano je 99,7% malih i srednjih poduzeća, od ukupnog broja registriranih subjekata. Današnji sustav osnivanja malih i srednjih poduzeća prilično je jednostavan, a dokaz tome je i postojanje različitih e-usluga koje omogućavaju osnivanje poduzeća u što kraćem roku.

Temeljni izvor informacija za poslovno odlučivanje čini računovodstveni informacijski sustav. Računovodstvene informacije sastavljene u skladu s definiranim načelima, standardima i propisima preduvjet su za kvalitetne financijske izvještaje, koji pridonose uspješnom poslovnom odlučivanju. Mala i srednja poduzeća primjenjuju Hrvatske standarde financijskog izvještavanja, koji imaju vrlo jasan cilj, a to je zadovoljenje javnog interesa, na način da informacije prezentirane u financijskim izvještajima budu kvalitetne i transparentne. Navedenim standardima dobivena je osnova za sastavljanje i prezentaciju financijskih izvještaja, a ujedno i pomoć korisnicima izvještaja pri tumačenju podataka i informacija sadržanih u istome. Jačanju međunarodnih aktivnosti poduzeća, kao i širenju na druga tržišta uvelike pridonosi harmonizacija računovodstvene regulative, a standardi računovodstva ističu se kao jedan od najvažnijih instrumenata harmonizacije. Mnoge institucije prepoznale su sve veću važnost dobro ustrojenih računovodstvenih sustava malih i srednjih poduzeća, kao izvorišta važnih informacija za interne i eksterne korisnike. Poznavanje računovodstvenih kategorija, a time i razumijevanje financijskih izvještaja nužna je pretpostavka za donošenje zaključaka o uspješnosti poslovanja. Temeljni financijskih izvještaji, bilanca, račun dobiti i gubitka čine informacijsku podlogu za izračun financijskih pokazatelja, a kako bi udovoljili svrsi, oni moraju biti pouzdani, usporedivi, razumljivi i sastavljeni u skladu s računovodstvenim načelima i standardima. U oblikovanju kvalitetnih računovodstvenih informacija vrlo je važno biti oprezan, to jest znati kome su informacije namijenjene, a to znači da odgovarajuća informacija treba biti dostupna njenom korisniku. Računovodstveni informacijski sustav omogućuje i pruža informacije u obliku različitih analiza, prognoza i projekcija, a bez dobro ustrojenog računovodstvenog sustava nema ni kvalitetne informacijske podloge za eksterne i interne korisnike.

I na kraju, važno je reći da bez dobro ustrojene računovodstvene profesije nebi bilo kvalitetnih informacija za donošenje poslovnih odluka, te je vrlo bitno da računovodstvena profesija bude organizirana na adekvatan način, a samoj adekvatnosti i kvaliteti pridonose

različiti kodeksi profesionalne etike, čija primjena poboljšava kvalitetu rada i jača povjerenje u računovodstvenu profesiju.

Vlastoručni potpis:

Varaždin, rujan 2016. godine

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, RENATO BUNIC (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom RAČ. REGULATIVA MALIH I SR. PODUZEĆA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Bunic
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, RENATO BUNIC (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom RAČ. REGULATIVA MALIH I SR. PODUZEĆA (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Bunic
(vlastoručni potpis)

5. Literatura

Knjige:

[1] K. Žager, N. Smrekar, A. Oluić: Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, zagreb, 2009.

[2] K. Žager, N. Dečman: Računovodstvo malih i srednjih poduzeća, Zagreb, 2015.

[3] I. Mamić Sačer, K. Žager: Računovodstveni informacijski sustavi, Zagreb, 2008.

[4] J. Rakijašić: HSFI Hsrvatski standardi financijskog izvještavanja, Zagreb, 2012.

[5] D. Alexander, C. Nobes: Financijsko računovodstvo, Zagreb, 2011.

[6] B. Parać: Poduzetničko računovodstvo & financijsko izvještavanje, Zagreb, 2008.

Internet izvori:

[7] <http://www.cepor.hr/izvjesce-o-malim-i-srednjim-poduzecima-u-hrvatskoj-2015/> ,
dostupno 6.8.2016.

[8] http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_07_78_1493.html , dostupno 12.8.
2016.

[9]

<http://web.efzg.hr/dok/RAC/kzager//Pojam%20i%20uloga%20ra%C4%8Dunovodstvenog%20in%20informacijskog%20sustava.pdf> , dostupno 20.8.2016

POPIS SLIKA:

Slika 2.1: Vrste poduzetnika	9
Slika 5.1: Opći model funkcioniranja računovodstvenog sustava	39
Slika 5.2: Temeljne komponente računovodstvenog informacijskog sustava	42
Slika 5.3: Tipične faze u izvođenju na riziku utemeljene revizije	54
Slika 5.4: Nadzor računovodstvenih poslova	55

POPIS TABLICA

Tabela 2.1: Kriteriji razvrstavanja poduzeća	2
Tabela 2.2: Kriteriji klasifikacije poduzetnika prema Zakonu o računovodstvu	4
Tabela 2.3: Klasifikacija poduzetnika prema Zakonu o poticanju malog poduzetništva	5
Tabela 2.4: Klasifikacija poduzeća prema Direktivi 2013/34/EU	6
Tabela 2.5: Struktura poduzeća s obzirom na veličinu od 2010. do 2014. godine	12
Tabela 3.1: Računovodstveni standardi u RH.....	16